

Slovenski čebelar

št. 6

letnik CXIII – junij 2011

ISSN 0350-4697

Slovenija

20 let

Pomori čebel v Pomurju

Zdravljenje v čebelnjaku

20 let samostojnega Slovenskega čebelarstva

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: (01) 755 12 82
faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:

ob delavnikih 9.00-12.00
16.00-18.00
ob sobotah 9.00-12.00

APIS M&D®

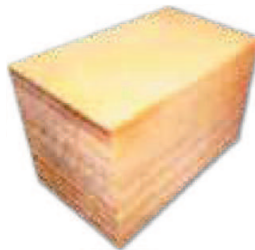
Cenjene stranke obveščamo, da smo se preselili
na Opekarsko 16 na Vrhniki.

AŽ-PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI
PANJ

PREDELAVA VOSKA V
SATNICE
SAMO 0,85 €/KG

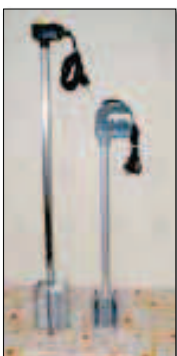

SATNIKI:
AŽ-VRTAN,
LEPLJEN, ZBIT
LR - STANDARD LR 2/3

PRAŠILČEK
AŽ 5- IN 7-SATNI

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (razen lomljivih artiklov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,85 eur/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Vosek odkupujemo po 4 eur za kilogram (po predhodnem dogovoru izplačilo v najkrajšem času). ■ Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 € (razen na artikle, ki so v akciji). Popusti se med seboj ne seštevajo.

GRELNIKI
ZA MED 179 €

KAKOVOSTNA RSF - POSODA
IN TOČILA
AKCIJSKA CENA 298 €!

STANDARDNI LR-PANJ IN
DVOTRETINJSKI LR-PANJ

ŽICA ZA SATNIKE RSF
250 g 4,8 €,
250 g CINK 2,5 €

KAKOVOSTNE POGAČE STIMULANS

SUPER AKCIJA SATNICE – AŽ, LR

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

PRIZNANO VZREJALIŠČE ČEBELJIH MATIC DEBEVEC

Sprejemamo prednaročila. Prodamo večje število čebeljih družin na AŽ- in 2/3 LR-satih, primernih tudi za vzrejo matic.

STEKLENA, PLASTIČNA, KARTONSKA, DARILNA EMBALAŽA, POKROVČKI, DARILNE VREČKE

NAROČENO POSLJEMO TUDI PO POŠTI

STROJ ZA ODKRIVANJE SATJA ZA AŽ SATE
 -ODKRIVANJE OBEH STRANI HKRATI
 -NOŽI GREDO TUDI POD OKVIR. NA AVTOMATSKO NASTAVLJIVO MERO
 -150-200 OKVIRJEV NA URO

POGAČE ZA KRMLJENJE NAREJENCEV
 INVERTNE POGAČE
 30% VEČJA STIMULACIJA

SESTAVA:
 FRUKTOZA 42%
 DEKSTROZA 51.5%
 MALTOZA 2.5%
 TRIOZA 2%
 SLADKOR 2%

URNIK:
 pon-pet 8-16 h
 sob 8-12 h

PVC ZAROJ ZA TRANSPORT IN SKLADIŠČENJE POLNIH ALI PRAZNIH OKVIRJEV

PANJI AŽ 10S
 PANJI AŽ 10S 3E
 PANJI LR

SATNIKI: AŽ, LR

NOVO V SLOVENIJI
nozevit
 PROTI NOSEMI

-TOČILA
 -OMETALNIKI
 -KOMBINIRANA POSODA ZA ODPIRANJE SATOV IN KUHANJE VOŠČIN
 -ČRPALKE
 -GRELCI MEDU
 -PANJI IN OPREMA
 -ZAŠČITNA OPREMA
 -POSODE ZA MED...

11 OKVIRJEV AŽ ALI 10 OKVIRJEV LR

ZABOJNIKI ZA PREVOZ ČEBEL

NADGRADNJE TOVORNJAKOV

IZDELAVA ZABOJNIKOV TER NADGRADNJA TOVORNJAKOV ZA PREVOZ ČEBEL

ODKUP VOŠKA
 4,00 EUR/kg oz.
 4,50 EUR/kg ob nakupu v trgovini, za blago, ki ni v akciji

NOVO
 BEGALNICA ZA ŽRELO
 -PRIMERNA ZA VSE VRSTE PANJEV
 -OMOGOČA ZAPIRANJE PANJEV TUDI PODNEVI
 -PRIMERNO PRI DELU OKOLI PANJEV

Revija Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Spletne strani ČZS: www.czs.si. Slovenski čebelar: www.czs.si/slovenskicebelar.php. Opazovalno-napovedovalna služba: www.czs.si/Napoved/napoved_medjenja.php. Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20. Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika: vsak delovni četrtek med 13. in 17. uro, www.czs.si/knjiznica.php. Ohranimo čebele: www.oхранimo-cebele.si. Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php. Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php.

Kontaktni podatki Čebelarske zveze Slovenije: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, uredništvo (01) 729 61 14, Anton Tomec, tajnik: (01) 729 61 02, anton.tomec@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041 370 409, info@czs.si, Boštjan Noč, predsednik: 040 436 512, nocb@czs.si, Jure Justinek, vodja ONS: 041 644 217, jure.justinek@czs.si, urednik Marko Borko: 051 637 204, marko.borko@czs.si.

Kontaktni podatki Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, vlado.augustin@czs.si, Tanja Magdič, spec. za ekonomiko: 040 436 513, tanja.magdic@czs.si, Andreja Kandolf, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 514, andreja.kandolf@czs.si, Nataša Lilek, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 519, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, spec. za zagotavljanje varne hrane: 040 436 517, tomaz.samec@czs.si, Nataša Klemencič Štrukelj, administrativna delavka, (01) 729 61 24, 040 436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, dr. Janez Grad, Janez Gregori, prof. biol., Miro Leskovec, Borut Preinfalk, dr. vet. med., Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., Rodoljub Živadinovič, dr. med.

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Reklamni oglasi: cela barvna stran 500 € (ovitek) oz. 300 € (notranjost), pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za letoletno objavo 30 %. Člani lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Priprava za tisk in tisk: Littera picta, d. o. o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6975, Tiskano: 23. 5. 2011

Revija Slovenski čebelar, ki jo izdaja Čebelarska zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Izdelano s smislom za detajle

ČEBELARSKA OPREMA

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah:
9.00 - 12.00

OBIŠČITE NAŠO
PRENOVLJENO SPLETNO STRAN
WWW.LOGAR-TRADE.SI

NAROČENO BLAGO VAM LAHKO
ODPOŠLJEMO S PAKETNO POŠTO.

Cedilna posoda
z grobim in finim cedilom
za 30 kg medu

OMETALEC ČEBEL S POSEBNIM
MEHANIZMOM ZA VPETJE LONČA

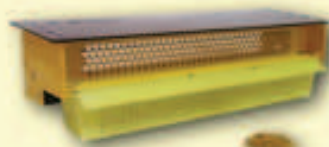
KVALITETNO IZDELANA
TOČILA ZA MED

POSODE ZA MED
RAZLIČNIH
VELIKOSTI IN
NAČINOV ZAPIRANJA

SMUKALNIK ZA CVETNI
PRAH IZ UMETNE MASE

AKCIJA!

ČEBELARSKE ROKAVICE
IZ MEHKEGA USNJA

**AKCIJSKA CENA:
6,72 EUR**

AKCIJA!

VILICE ZA ODKRIVANJE SATJA,
RECORD

**AKCIJSKA CENA:
16,20 EUR**

Konice igel so zavite, kar omogoča
lažje vodenje vilic pri odkrivanju.
S stranskim nožem lahko postrgate
ostanke voska in propolisa.

BIO satnice
s certifikatom
dimenzij AŽ in LR.

Na zalogi satnice
s trotojskimi
celicami.

KASETA ZA VZGOJO MATIC
S PRETIKANJEM - JENTER

PODARITE DARILNI BON - darilni bon je odlična ideja za darilo.
Na voljo v naši trgovini.

Akcijski ceni veljata od 1.6. do 30.6.2011 oz. do prodaje zalog.

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme v vrednosti nad 50 EUR
priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico 4% popusta.

Popusti se med seboj ne seštevajo in ne velja kartica ugodnosti.

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 251 94 10, info@logar-trade.si, www.logar-trade.si

UVODNIK

Spoštovani čebelarke in čebelarji!

Iskrena hvala uredništvu Slovenskega čebelarja za čast, da lahko ob dvajseti obletnici osamosvojitve zapišem nekaj priložnostnih misli.

Na prvih demokratičnih volitvah aprila 1990 je zmagal DEMOS – koalicija pomladnih strank, ki si je za temeljni del svojega političnega programa zapisala vzpostavitev samostojne in demokratične slovenske države. Triindvajsetega decembra istega leta so ta projekt plebiscitarno podprli Slovenke in Slovenci doma in po svetu. Vesel in ponosen sem, da pripadam generaciji, ki je doživela in razumela nasmeh zgodovine ter uresničila osamosvojitve kot najvišji narodnopolitični cilj. S tem dejanjem smo prelomili z nedemokratičnim, komunističnim režimom in Sloveniji omogočili umestitev na politični zemljevid sveta. Šele od takrat naprej imamo svobodo za vse. Osamosvojitve nas je povežala in v ključnih trenutkih poenotila. To, kar smo delali, smo delali v dobro vseh. Tudi v dobro slovenskih čebelarok in čebelarjev.

Z osamosvojitvijo in demokracijo so se tudi slovenskemu čebelarstvu odprle nove perspektive. Vesel sem, da smo s skupnimi močmi uresničili vrsto projektov, tudi tiste, ki so bili prej nemogoči.

Ponosni smo na naš skupni dom na Brdu, veseli smo Šole čebelarjenja, ki nosi ime Antona Janše, uspelo nam je znova uveljaviti poklic čebelarja in izobrazili smo prve čebelarske mojstre. Tudi navzven smo se uredili – s čebelarskimi oblekami in s prapori. Po dolgih letih nam je uspelo urediti tudi status čebelarja v naši državi. Večjo skrb smo namenili odnosu do čebelarske kulturne dediščine in do velikih imen slovenskega čebelarstva, uvedli smo tudi čebelarski praznik. Veseli smo, da smo poživili zanimanje za delo šolskih krožkov. Vzpostavili smo mrežo terenskih svetovalcev. Z blagovno znamko smo kupcem omogočili, da lahko izbirajo pristni slovenski med oziroma da vedo, kaj kupujejo.

Fotografija na naslovnici: Čebele na planinskem cvetju v osrčju Kamniških Alp. Intenzivno kmetijsko izkoriščanje zemljišč v nižinskih predelih ne sme povzročiti, da bi čebele gojili zgolj na zaščiteneh in odmaknjenih območjih. Čebela je pomemben opraševalac številnih rastlinskih vrst, zato je pomembna v celotni zeleni biosferi. Slovenija je v tem pogledu dokaj dobro ohranjena, saj čebele živijo na večini njenega ozemlja.

Foto: Franc Šivic

UVODNIK

Lojze Peterle	193
POMORI ČEBEL	
Boštjan Noč: Pomori čebel v Pomurju	195
Marko Borko: Odbor DZ za kmetijstvo o pomoru čebel	196
Marko Borko: Prizadeti pomurski čebelarji o pomorih	196
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Srečko Lavrič: SMS-čebelar – naprava za brezžično spremljanje donosa	197
Ivan Toplak in Metka Pislak Ocepel: Značilnosti virusnih okužb pri čebelah	199
dr. Peter Kozmus: Čebelarjem bo razdeljenih 2000 brezplačnih matic	202
Tomaž Samec: Ali v svojem čebelarstvu izvajate osnovno odbiro?	203
Alojzij Strmole: Terenski svetovalec v ljubljanskem okolišu	203
Franc Šivic: Novice iz sveta	204

APITERAPIJA

Franc Grošel, dr. med., spec. spl. med.: Zdravljenje v čebelnjaku	206
---	-----

ALTERNATIVNI OPRAŠEVALCI

prof. dr. Janez Grad: Razširjenost čmriljev v Evropi	208
--	-----

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Miha Štular: Čebelarjeva opravila v maju	210
--	-----

VETERINARSKI NASVETI

mag. Lidija Matavž, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za junij	212
--	-----

ČEBELJE PAŠE

	213
--	-----

DOGODKI IN OBVESTILA

	214
--	-----

OBVESTILA ČZS

	216
--	-----

MALI OGLASI

	222
--	-----

OSMRTNICE

	227
--	-----

INDEX

EDITORIAL

Lojze Peterle	193
---------------	-----

HONEYBEE SLAUGHTERS

Boštjan Noč: Honeybee Slaughter in Pomurje	195
Marko Borko: Parliamentary Committee of Agriculture on Honeybee Slaughters	196
Marko Borko: Stricken Beekeepers From Pomurje on Slaughters	196

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Srečko Lavrič: SMS-Beekeeper – Device for Wireless Monitoring of Honey Yield	197
Ivan Toplak and Metka Pislak Ocepel: Honeybee Virus Infection Characteristics	199
Peter Kozmus (PhD): 2000 Queenbees Will be Distributed to Beekeepers Without Charge	202
Tomaž Samec: Are You Carrying Out Basic Selection in Your Own Beekeeping?	203
Alojzij Strmole: Field Advisor in Ljubljana Region	203
Franc Šivic: World News	204

APITHERAPY

Franc Grošel (MD): Medical Treatment in an Apiary	206
---	-----

ALTERNATIVE POLLINATORS

prof. Janez Grad (PhD): The Presence of Bumblebees in Europe	208
--	-----

BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH

Miha Štular: Beekeeper's Chores in June	210
---	-----

VETERINARY ADVICE

Lidija Matavž, (MSc Vet. Med.): Veterinary Advice for June	212
--	-----

HONEYBEE FORAGE

	213
--	-----

NEWS AND EVENTS

	214
--	-----

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA

	216
--	-----

SMALL ADS

	222
--	-----

OBITUARIES

	227
--	-----

Osamosvojitve je prispevala tudi k pridobitvi in izvedbi Apimondie. Takrat je zaživel ves slovenski čebelarški svet. Kongresa se je udeležilo rekordno število čebelarjev z vsega sveta in za njegovo izvedbo smo prejeli najodličnejša priznanja. Takrat je bilo naše čebelarstvo slovensko okno v svet.

Ob vstopu v Evropsko zvezo pa nam je uspelo doseči poseben status za našo pridno kranjsko sivko – tako da ima samo ona pravico letati nad medeno Slovenijo. Pomembno je tudi, da smo ustanovili novo rejsko organizacijo.

V partnerskem odnosu z vlado in s stroko smo razvili nov sistem financiranja čebelarstva z udeležbo Evropske zveze. Slovenski čebelarški ceh je v letih slovenske samostojnosti dosegel raven, ki mu jo zavida marsikatera druga organizacija civilne družbe in tudi drugi. Vse doseženo pa bi moralo biti podlaga za uspešen nadaljnji razvoj naše organiziranosti in naše čebelarske politike, da bomo lahko uspešno odgovarjali na aktualne izzive čebelarstva. Čebelarski poklic je veliko manj romantičen, kot je bil nekoč, zahteva pa vedno več strokovnega znanja in organiziranega sodelovanja. Počasi se utrjuje širša zavest, da je čebela več kot čebela in da je čebelar neprecen-

ljiv skrbnik narave. Jasno je, da čebelarji sami ne bomo zmogli boja proti grožnjam, ki pretijo čebeli in s tem širši naravi in družbi. Če hočemo ohraniti čebelo, potem moramo spremeniti odnos do okolja, saj mora ta resnično postati skupna skrb. Škodljivo bi bilo, če bi se različni uživalci istega in občutljivega naravnega prostora zavzemali vsak za svoje interese in pri tem pozabili na celoto. Zdi se mi, da je to dandanes prvi izziv slovenskega čebelarstva, in če nanj ne bomo kmalu pravilno odgovorili, bomo še naprej priče tragičnemu in nepotrebnemu umiranju slovenskih čebel.

Pred dvajsetimi leti smo stopili skupaj in uspelo nam je. Zdaj moramo spet stopiti skupaj – slovenski čebelarji, država, kmetje, gozdarji, učitelji, civilna družba –, da ohranimo slovensko čebelo. Vsem slovenskim čebelarkam in čebelarjem in njihovim družinskim članom ob dvajseti obletnici slovenske osamosvojitve iskreno čestitam ob dnevu državnosti in se jim zahvaljujem za njihovo odlično delo, s katerim so tako doma kot v svetu prispevali k podobi Slovenije kot pomembne čebelarske države. Naj medi!

Lojze Peterle, evropski poslanec, nekdanji predsednik Vlade Republike Slovenije in ČZS

Ohranimo čebele – majice s sporočilom

ČZS je lani v okviru svoje kampanje »Ohranimo čebele« v svojo prodajno ponudbo vključila tudi majice z napisi *Brez čebel ni življenja*, *S čebelami do zdravja* in *Posadi rožo za čebelo*. Na voljo so v različnih barvah in številkah. Majica s takšnim sporočilom je dokaz, da se zavedamo pomembnosti čebel za naše okolje in življenje. Naj ta sporočila zaživijo po vsej Sloveniji, saj bomo s tem poskrbeli za še večjo prepoznavnost naše dejavnosti in medsebojne po-

vezanosti, hkrati pa bomo širšo javnost ozaveščali o pomenu čebel. Majice z omenjenimi gesli so tudi izvrstno darilo za vse priložnosti.

Vse čebelarje in ljubitelje čebelarstva vabimo, da si ponudbo ogledajo v spletni trgovini ČZS na spletni strani www.czs.si/eshop/index.php. Na njej lahko med drugim naročite ženske in moške majice s kratkimi rokavi z znakom in gesli kampanje »Ohranimo čebele«.

**DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKÉ OPREME,
MD OPREMA**

 Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

 Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

Pomori čebel v Pomurju

Boštjan Noč

Konec aprila smo bili priča največjemu pomoru čebel pri nas, saj je v Prekmurju odmrlo več kot 2600 čebeljih družin, verjetno pa je ta številka še precej večja, saj čebelarji ne prijavijo vseh pomorov. Z eno besedo, to je katastrofa! Pri tem pa je treba pohvaliti pristojne službe, saj so ne glede na praznične dni opravile svoje delo. Tudi odziv ministra mag. Dejana Židana kaže, da so na Ministrstvu za kmetijstvo primer vzeli resno. Žal pa to ni dovolj.

Rezultati analiz in izjava pristojnih služb za javnost so pokazali, da naj bi pomore čebel tako kot leta 2008 znova povzročilo seme koruze, zaščiteno proti talnim škodljivcem. Pri tem se sprašujemo, ali kmetje zaščiteno seme koruze res uporabljajo nepravilno, ali je seme nepravilno obdelano, ali je vzrok kaj tretjega. **Čebelarjem je odgovor jasen: kriv je tisti, ki dovoljuje uporabo sredstev, ki so za čebele in preostale oprasovalce tako strupena.** Kmet seveda kupi seme, kakršno je pač na voljo na tržišču, zato splošno kazanje s prstom na kmete ni upravičeno. Kmetom je treba zagotoviti in omogočiti nakup učinkovitih sredstev, ki bodo neškodljiva za čebele in druge oprasovalce, predvsem pa za ljudi. Znova je govor tudi o prašenju pri sejanju koruze, ta prah pa naj bi se širil po zraku daleč naokoli ter moril čebele in druge oprasovalce. Kaj pa ljudje, ali tudi mi ne vdihujemo tega zraka?

ČZS je takoj zahtevala prepoved prodaje in uporabe takšnega semena, saj v številnih delih Slovenije korusa še ni bila posejana! **ČZS je prav tako zahtevala takojšnjo prepoved vseh fitofarmaceutskih sredstev (FFS), ki prek obdelanih semen ubijajo čebele in druge oprasovalce.** Zgledujemo se po državah, ki so to že storile. **Minister Židan je upošteval naše zahteve in takoj prepovedal uporabo in prodajo tega semena.**

Slovenski čebelarji želimo ŽIVE ČEBELE IN DRUGE OPRAŠEVALCE. Morda bi bilo za državo najceneje plačati odškodnine za pomorjene čebele, vendar bomo CENO za to plačali LJUDJE, saj ta sredstva posredno zastrupljajo prav nas. Če bomo pomorili čebele in druge oprasovalce, bo posledica tega še manjša samooskrba s hrano. Na ČZS ne obtožujemo kmetov, temveč službe, ki izdajajo dovoljenje za uporabo omenjenih sredstev.

Na ČZS se tudi sprašujemo, ali je množičen pomor res povzročilo samo obdelano

seme koruze. Bojimo se, da s prstom kažemo na kmete in na nepravilno setev, v resnici pa je vzrok lahko tudi kako na novo registrirano FFS.

Naj omenimo primer novega FFS, ki je dovoljenje za uporabo dobil prav letos, tj. sredstva biscaya. Kako lahko oglašujejo uporabo tega sredstva v obdobju cvetenja, ko pa je glede na 6. člen Pravilnika o dolžnostih uporabnikov FFS (Ur. l. RS, št. 62/2003, 5/2007, 30/2009) to prepovedano? Škropljenje s sistemskimi insekticidi med cvetenjem ni dovoljeno. Znano je, da ima družina nikotinamidov sistemski učinek. Tega naj se zavedajo vsi uporabniki FFS. Čebela je žuželka (insekt). Pri uporabi insekticidov se moramo zavedati, da so tudi čebele žuželke (insekti), zato ta sredstva vplivajo tudi nanje. Biscaya je sistemski insekticid, ki ima enak način delovanja kot imidakloprid, torej stimulira nikotinske receptorje v živčevju žuželk, to pa pomeni, da moti prenos živčnih dražljajev. Njegova aktivna učinkovina je tiakloprid iz skupine kloronikotinilov. Tiakloprid ne inhibira encima acetilholinesteraze, zato je učinkovit tudi ob morebitni rezistenci (odpornosti) na organofosforne insekticide in piretroide. Ker je vezan na receptorje, se razgrajuje razmeroma počasi. Toksično deluje predvsem oralno in perkutano.

Zanimivo bi bilo slišati mnenje strokovnih služb o tem, kaj se zgodi s čebelo po dolgotrajni izpostavljenosti tiaklopridu. Pri odmerku, s katerim obdelamo cvetoč nasad ogrščice, je teoretična doza 8 $\mu\text{g}/\text{m}^2$. To ni daleč od smrtne doze (LD), ki je po literaturi $\text{LD}_{50} = 17,32 \mu\text{g}/\text{čebelo}$. Čebela takšen areal gotovo preleti v enem dnevu, saj večkrat poleti na cvetoče polje. Oljna ogrščica, ki vsebuje tolikšne doze aktivne učinkovine, cveti več dni. Zanimivo bi bilo slišati, po čem se čebela razlikuje od repičnega sijajnika, proti kateremu pravzaprav uporabljajo to sredstvo. Repični sijajnik napada rastlino tako, da jo grize in jé, čebela pa nabira medicino in cvetni prah. Toksičnost tiakloprida pa je oralna! Z vnosom sredstva v cvet za insekt oz. za čebelo tudi ni nobene ovire – niti časovne niti pozicijske! Tako imamo v Sloveniji ob cvetenju oljne ogrščice pravzaprav »cvetoča polja smrti«, saj neselektiven sistemski insekticid ubija vse insekte, ki so na teh poljih.

ČZS je zahtevala tudi prepoved tega pripravka, zato je minister prepovedal uporabo tudi tega pripravka v obdobju cvetenja oljne ogrščice.

Slovenski čebelarji se zavedamo pomembnosti pridelave hrane in položaja kmetov. Nikakor kar povprek ne obsojamo kmetov in drugih uporabnikov FFS, zahtevamo pa, da so morebitni kršilci ostro sankcionirani. Predvsem je pomembno, da bi vsi kmetje lahko dobili takšna sredstva in semena, ki ne bodo ubijala čebel in drugih opraševalcev in ki ne bodo posredno škodovala tudi ljudem. Upamo in želimo, da bi se vsi

skupaj zavedali, da čebela v naravi ni breme in da je ne varujemo zaradi čebelarjev, temveč zato, ker je v verigi pridelave hrane nepogrešljiva. Brez čebel ne bo opraševanja, brez opraševanja pa ne bo hrane, zato skupaj storimo VSE, da jih zaščitimo! **ČZS nudi vsem prizadetim čebelarjem pravno pomoč, preko odvetnika g. Milana Vajde. Več inf. dobite v tajništvu ČZS pri g. Antonu Tomcu.** ■

Odbor DZ za kmetijstvo o pomoru čebel

Povzel: Marko Borko

V prvi polovici maja je bila sklicana nujna seja Odbora DZ RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Odbor) o razlogih in odgovornosti za katastrofalni pomor čebel v Pomurju.

Odbor je sprejel sklepe, s katerimi poziva MKGP, naj odkrije vzroke in krivce za pomor čebel ter ob morebitnem odkritju njihove malomarnosti ali nestrokovnosti zoper njih uvede tudi ustrezne sankcije. Hkrati je predlagal, naj pristojni preučijo vse možnosti, da bi iz uporabe v kmetijstvu izločili vsa fitofarmaceutska sredstva, ki ogrožajo zdravje čebel in ljudi. Vlada RS naj zagotovi sredstva za raziskave sinergijskih učinkov različnih fitofarmaceutskih sredstev na zdravstveno stanje čebel ter monitoring navzočnosti različnih fitofarmaceutskih sredstev v čebelah. Predlagal je tudi, naj vlada čebelarjem v Pomurju, ki jih je prizadel pomor čebeljih družin, nameni del finančnih sredstev iz proračunskih rezerv.

Glavna inšpektorica Inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano **Saša Dragar Milanovič** je poudarila, da je po vseh rezultatih analiz, ki so jih prejeli, najverjetnejši vzrok za pomor čebel klotiniadin. Veterinarska uprava RS je opravila tudi vzorčenje medu, v katerem ni bilo snovi, ki bi bile škodljive za zdravje ljudi, je pojasnila direktorica uprave **Vida Čado-**

nič Špelič ter dodala, da rezultati rednega monitoringa kažejo, da je slovenski med zdrav. Poslanec **Ivan Grill** je opozoril, da je pomor čebel v Pomurju prizadel tako čebelarje kot tudi kmete in porabnike. Izrazil je začudenje, da je bil klotiniadin po prepovedi leta 2009 znova dovoljen za uporabo. Krivdo je pripisal tistim, ki dopuščajo takšno učinkovino na trgu. Minister za kmetijstvo **Dejan Židan** je dejal, da želi najprej izvedeti, zakaj čebela umira, in da želi ugotoviti vzrok in krivca. Po Židanovem mnenju kmetijska stroka zaradi zdajšnjega cilja – tj. ozelenitve kmetijstva – verjetno ne bi dovolila vnovične uporabe klotiniadina, kot se je to zgodilo leta 2009. »Kmetovanje je nujno potrebno, vendar mora potekati tako, da so naravni viri zaščiteni, in po načelu previdnosti,« je še dodal. Predsednik ČZS **Boštjan Noč** je opozoril, da je pomorov čebel še veliko več, saj jih manjši čebelarji najverjetneje sploh niso prijavili. Predsednik sindikata kmetov **Roman Žveglič** pa je med drugim pripomnil, da bi bilo treba ukrep prepovedi uporabe klotiniadina uveljaviti v celotni EU, saj v nasprotnem slovenski kmetje ne bi bili konkurenčni kmetom iz drugih držav članic. ■

Vir: 24ur.com

Prizadeti pomurski čebelarji o pomorih

Sprašuje: Marko Borko

Štefan Šemen, Beltinci

1. Kakšni so bili prvi znaki pomora?

Zgodaj zjutraj smo na žrelih, naletnih deskah, na podnici v panjih in na tleh opazili velikansko število mrtvih čebel z iztegnjenimi rilčki. Pozneje to ni bilo več tako opazno, saj so čebele odstranile mrtvice. V mojem

čebelarstvu je odmrlo več kot 50 odstotkov pašnih čebel, preostale niso prinesle nič medu, zato niti ni možnosti, da bi bil med obremenjen z ostanki FFS.

2. Kako so se na dogodek odzvale pristojne službe, ali je bil njihov odziv pravi?

Bili smo pozitivno presenečeni. Takoj, ko smo poklicali 112, so prišli veterinar, kmetijski inšpektor in kriminalisti, korektno so vse popisali, vzeli vzorce ter fotografirali.

3. Kdo je po vašem mnenju krivec za pomore?

Glede tega sem laik, ne vem, kaj se dogaja v zemlji, zraku in vodi. Verjamem stroki in pristojnim službam – zato jih pa imamo, saj so drag aparat, ki ga plačujemo davkoplačevalci. Bolj me skrbi za zdravje ljudi, še posebej mladih in dojenčkov.

4. Kaj zahtevate od pristojnih služb?

Minister Židan je preudarno in hitro sprejel dobre ukrepe.

5. Kakšen je bil odziv ČZS?

Predsednik Noč je takoj prispel sem, in to je vredno pohvale.

Boštjan Balazic, Kobilje

1. Kakšni so bili prvi znaki pomora?

Pomor smo opazili zgodaj zjutraj, ko smo prišli do čebelnjaka, saj je bilo na bradah panjev veliko mrtvic.

2. Kako so se na dogodek odzvale pristojne službe, ali je bil njihov odziv pravi?

Klical sem veterinarko in policijo, vsi so hitro prišli in naredili svoj zapisnik. Odziv je bil hitrejši in boljši kot leta 2008.

3. Kdo je po vašem mnenju krivec za pomore?

Sredstvo gaucho oz. prašenje klotianidina. Ker smo na ravnici, je mogoče videti oblak prahu, ki ga zanese tudi več sto metrov stran.

4. Kaj zahtevate od pristojnih služb?

Ostali smo brez pašnih čebel in brez medu. Preprosto želimo, da se zastrupitve ne bi več dogajale. Rečeno je bilo marsikaj, bomo videli, ali ne bo ostalo samo pri obljubah. V Čebelarskem društvu Kobilje Dobrovnik pričakujemo obljubljen rezultate analiz, vendar jih do zdaj (16. 5. 2011, op. ur.) še nismo prejeli.

5. Kakšen je bil odziv ČZS?

Z odzivom Čebelarske zveze Slovenije se strinjam, zdi se mi pozitiven, hiter in dobro organiziran. Hitro so bili sprejeti dodatni ukrepi.

Danilo Bedek, Moščanci

1. Kakšni so bili prvi znaki pomora?

Da se dogaja nekaj nenavadnega, smo ugotovili po panjskih tehtnicah, saj se je teža od 16. do 20. ure zmanjšala, čeprav bi se morala povečati, ker se pašne čebele proti večeru vračajo v panj.

2. Kako so se na dogodek odzvale pristojne službe, ali je bil njihov odziv pravi?

Ko sem poklical številko 112, so se odzvali vsi: veterinar, policija, inšpekcija ... Letos je to potekalo brez problema.

3. Kdo je po vašem mnenju krivec za pomore?

Težko rečem, uradno je krivec klotianidin, ki je s prašenjem z obdelanega koruznega semena prehajal na cvet oljne ogrščice in tako škodil čebelam.

4. Kaj zahtevate od pristojnih služb?

Analizirati bi bilo treba zemljo ter odvzeti tudi druge vzorce, npr. čebel, cvetnega prahu, rastlin, in jih analizirati. Lahko, da je po sajenju koroze zastrupljena zemlja sama, in ko prihodnje leto na njej raste druga kultura, npr. buče, katerih pri nas ni tako malo in na katerih čebele najdejo obilno pašo, sta lahko strupena medicina in cvetni prah buč, čeprav ni nujno, da so bile buče same zaščitene ali škropljene.

5. Kakšen je bil odziv ČZS?

Odziv Čebelarske zveze Slovenije je bil dober že leta 2008. Ravnala je pravilno. Sicer pa je preiskava vzrokov pomorov v pristojnosti drugih služb. ■

SMS-čebelar – naprava za brezžično spremljanje donosa

Srečko Lavrič

Biti čebelar pomeni biti v stiku z naravo, čutiti pozitivne vibracije, ki jih oddajajo čebele, in imeti čast skrbeti za vrsto žuželk, brez katerih naše preživetje ne bi bilo mogoče. Hkrati je to tudi velika odgovor-

nost in skrb, ki čebelarju vzame veliko časa. Posebej v kritičnih obdobjih je treba redno spremljati, kaj se dogaja v čebelnjaku, ter tehtati težo panja, ki čebelarju pove, kolikšen je donos. Ta je odvisen tudi od

temperature in vlage ozračja, zato je zelo pomemben tudi ta podatek. Dokler ima čebelar samo en čebelnjak, ki je v bližini njegovega doma, z njim nima preveč dela, če jih ima več in če jih tudi prevažna, pa se hitro začnejo težave.

Kot inženir elektronike se sprva nisem zavedal potreb čebelarjev. To se je spremenilo, ko mi je sodelavec, ki je tudi čebelar, omenil problem tehtanja panjev, če so ti nameščeni na odročnem stojišču. Ker je poznal moja znanja iz elektronike, mi je predlagal, naj razvijem tehniko, ki bi čebelarju vsak dan sporočala donos. Zadeva se mi je zdela zanimiva, vendar sem želel stopiti še stopničko više. Navezal sem stik s čebelarjem g. Branetom Kozincem in tudi z njim sva ugotavljala, kakšne dodatne funkcije naj bi naprava še imela. Na koncu sem skonstruiral napravo, ki dvakrat na dan meri težo, temperaturo in vlago, podatke pa v obliki SMS-sporočila pošilja neposredno čebelarju ali na splet, tako da jih je mogoče pregledovati.

Čeprav sem sodeloval pri več različnih projektih s področja elektronike, je vsak nov projekt nov izziv in tudi v tem primeru ni bilo nič drugače. Prvi izziv je bil, kako narediti tehniko, torej tehtalno površino, na katero bi postavili čebelji panj, ki ga želimo tehtati. Pri tem sta zelo kritični višina tehnice in njena vzdržljivost, saj bo ves čas pod obremenitvijo. Preizkušal sem nekaj rešitev in največji problem je bil, kje kupiti senzorje, ki ne bi bili predragi, hkrati pa bi bili dovolj točni. Naslednji problem je bil, kako te senzorje pritrditi na podlago in kako narediti tako podlago, da se ta ne bo upogibala. Na koncu mi je skoraj dobesedno pred nos padla tehnica s ploščo, kakršno uporabljajo za tehtanje paketov. Njeno delovno območje je do 150 kilogramov in je zelo robustno narejena, poleg tega pa je visoka le 35 milimetrov.

Naredil sem prva dva prototipa, vendar se je izkazalo, da na meritve teže precej vpliva temperatura. Zato sem se lotil iskanja rešitve tega problema. Merilni lističi na tehnici dajejo analogno vrednost le nekaj mikrovoltov. To vrednost je treba zelo linearno

okrepiti na napetost vsaj en volt, saj je to že uporabno za pretvorbo v digitalno obliko z vgrajenim mikroročunalnikom. Tudi to oviro sem uspešno rešil z uporabo precizijskega merilnega pretvornika podjetja Texas Instruments.

Čebelarji so tudi potarjali, da imajo težave z napajanjem svojih elektronskih tehnic, ki delujejo na podoben način. Po navadi delujejo na 12 V akumulatorje, ki jih je treba polniti in prevažati na stojišče, to pa ni zelo praktično. Zato sem veliko pozornosti namenil napajanju. Uporabil sem baterijo, ki med širšo javnostjo ni preveč znana, saj je bila razvita za potrebe vojske. To vrsto baterije odlikuje odlična zmogljivost (kar 19 Ah), poleg tega pa ima zelo uporabno napetost 3,6 V. Njena slaba lastnost pa je, ne zmore hitrih tokovnih obremenitev, ki jih ustvarja GSM-modem pri komuniciranju z bazno postajo. Zato sem v napravo dodal dva superkondenzatorja, ki hranita energijo za ta namen. Baterija in kondenzatorja so bili razviti v zadnjih nekaj letih. V kondenzatorjih je uporabljena celo nanotehnologija. Z omenjeno kombinacijo mi je uspelo življenjsko dobo baterije podaljšati na neverjetna tri leta, tako da je nikakor ni mogoče primerjati s konkurenčnimi napravami. Poleg tega naprava res do konca izžame baterijo, saj deluje vse do napetosti 2 V, potem pa varnostni mehanizem napravo resetira, da ne bi bilo njeno delovanje nepredvidljivo. Kljub temu ura še vedno teče, tako da je treba zgolj zamenjati baterijo in naprava bo delovala naprej, kot da se ni nič zgodilo. Napetost baterije in jakost signala GSM lahko spremljate v vsakem SMS-sporočilu, ki je videti takole (podatki se seveda spreminjajo, oblika pa ostaja nespremenjena):

Dnevni izpis gibanja teže, temperature in vlage.

Naslednji izziv je bil, kako napravo nastaviti oziroma konfigurirati. Problem sem rešil tako, da napravo nastavimo s konfiguracijskim SMS-sporočilom. Naprava prebere sporočilo, izlušči potrebne podatke in jih shrani v spomin. Če je bila konfiguracija uspešna, uporabniku vrne SMS-sporočilo z vsemi podatki, ki so bili spremenjeni.

Med razmišljanjem, kako bi napravo še posodobil, sem se domislil tudi tega, da bi naprava lahko poslala SMS-sporočilo ob morebitnem vltomu v čebelnjak ali ob zaprtju panjskih žrel. Tako sem dodal tudi alarmni vhod, ki je sposoben razlikovati med desetiimi različnimi vrstami alarma.

Dobro idejo mi je dal tudi predsednik ČZS g. Boštjan Noč. Povedal mi je namreč, da v določenih primerih ne zadoščata dve meritvi na dan. Tako sem razvil tudi napravo, ki meritve izvaja vsako uro in podatke dvakrat na dan pošilja na spletni strežnik. Podatkov je namreč preveč, da bi jih pošiljal na GSM-aparat, poleg tega pa jih na spletu mogoče urejati, pregledovati, vpisovati opombe, risati grafe in posredovati v program Excel.

Zdaj se ukvarjam še z izdelavo solarnega polnilnika za novo vrsto polnilnih baterij, ki imajo same odlič-

ne karakteristike in jih kot osrednjo shrambo energije uporabljajo predvsem v električnih prevoznih sredstvih. To so baterije LiFePO₄, s katerimi bom, upam, dosegel, da bodo baterije delovale deset let.

Naprava, ki sem jo skonstruiral, dobro deluje na nekaj lokacijah, vendar njen razvoj še ni končan. Vedno sem odprt za ideje in predloge in z veseljem upoštevam tudi posebne želje. Lahko mi pišete na elektronski naslov srecko.lavric@gmail.com. ■

Značilnosti virusnih okužb pri čebelah

Ivan Toplak in Metka Pislak Ocepek*

Uvod

Čebelja družina se mora zaradi ohranitve notranjega ravnovesja in preživetja nenehno prilagajati različnim dejavnikom okolja. V minulem desetletju smo tako po svetu kot tudi pri nas ugotavljali več primerov odmiranja in izginjanja čebel. Z ugotavljanjem vzrokov tega pojava se ukvarjajo številni znanstveniki ter med drugim poglobljeno raziskujejo različne bolezni čebelje družine, pa tudi vpliv podnebnih sprememb in onesnaženosti okolja. Med patogenimi mikroorganizmi, ki povzročajo bolezni čebelje družine, so v literaturi kot vzročna povezava z izginjanjem in umiranjem čebel pogosto omenjeni čebelji virusi. Do zdaj je bilo pri čebelah opisanih 19 različnih virusov. Večina teh pri čebelah ne povzroča bolezenskih znakov, nekateri med njimi povzročajo akutno obliko bolezni, ki jo lahko povežemo z odmiranjem čebel, drugi pa grozijo s kronično obliko okužbe. Velik reprodukcijski potencial čebelje družine in različne strategije, ki jih virusi uporabljajo za preživetje v gostitelju, zagotavljajo, da krog virusnih okužb v čebelji družini ni prekinjen. Šele ko bomo dobro poznali poti širjenja posameznih virusnih okužb, bomo lahko oblikovali učinkovite ukrepe za preprečevanje prenosa čebeljih virusov.

Na Veterinarski fakulteti smo leta 2010 izvedli raziskavo ugotavljanja petih čebeljih virusov v naših čebeljakih. Ta prispevek je uvod v članek, v katerem bomo predstavili rezultate te raziskave. Virus, ki smo jih preučevali med raziskavo, so: virus deformiranih kril (angl. deformed wing virus – DWV), virus akutne paralize (angl. acute bee paralysis virus – ABPV), virus mešičkaste zalege (angl. sacbrood bee virus – SBV), virus črnih matičnikov (angl. black queen cell virus – BQCV) in virus kronične paralize čebel (angl. chronic bee paralysis virus – CBPV).

Načini prenosa virusov in širjenja okužbe

Virusi se razmnožujejo le v živih celicah različnih razvojnih stopenj čebele. Posamezna vrsta virusa je s prilagajanjem na gostitelja (čebelo) vzpostavila specifične načine ravnovesja in razmnoževanja, ki mu omogočajo preživetje. Znani čebelji virusi se s čebel ne prenašajo na človeka in niso nevarni za zdravje ljudi. Virusne okužbe so bile potrjene v vseh razvojnih stopnjah čebel – v jajčecih, na zalegi in pri odraslih čebelah, prav tako pa so pri čebelah pogoste hkratne okužbe z večjim številom čebeljih virusov.

Čebelji virusi so lahko preneseni na horizontalni ali na vertikalni način. Za ohranjanje aktivne okužbe v populaciji čebel različni virusi uspešno uporabljajo en ali drug način (ali celo oba). Pri horizontalnem načinu gre za prenos virusa s čebele na čebelo iste generacije. Kolikor večja je koncentracija virusa pri posamezni čebeli, toliko večja je tudi možnost prenosa na sosednje čebele. Zato se na ta način širijo bolj kužni virusi, vendar če je razmnoževanje virusa po okužbi čebele prehitro, bo to povzročilo njeno prezgodnjo smrt, s tem pa se bo zmanjšala možnost za prenos virusa na nove, še neokužene čebele. Ločimo neposredni in posredni horizontalni prenos. Neposredni horizontalni prenos zajema prenos virusa po zraku, prek hrane, iztrebkov, stika med čebelami in prek spolnega kontakta. Posredni horizontalni način prenosa pa vključuje vmesnega biološkega gostitelja, na primer varojo (*Varroa destructor*), ki s sesanjem hemolimfe prenese virus (ali več virusov) z okužene čebele na zdravo čebelo. Varoje za zabadanje v čebelje telo uporabljajo svoj močan ustni aparat, z vbodom pa na čebeljem telesu ustvarijo vstopno mesto za viruse. S poskusi je bilo dokazano, da je pri okužbi čebel z virusom prek hrane potrebnih 10⁹ virusnih delcev, da ti povzročijo smrt odrasle čebele, pri neposrednem vbrizganju v hemolimfo odrasle čebele pa je smrtna doza 10² virusnih

* Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut

Foto: Internet

Virus deformiranih kril

delcev. Po podatkih iz literature prenašajo okužene varoje na čebeljo zalego visok odstotek virusov ABPV in DWV, posledica tega pa je do 100-odstotno odmiranje čebelje zalege zaradi virusa ABPV in 20-odstotno odmiranje zalege zaradi virusa DWV. Pri vertikalnem načinu, pri katerem okužena matica prenese virus na zalego, iz zalege pa se razvijejo okužene čebele, je za preživetje virusa pomembna nizka smrtnost gostitelja, saj bi njegova večja smrtnost zmanjšala možnost prenosa in ohranjanja virusa v čebelji družini. Tako sta za viruse, ki se prenašajo po vertikalnem načinu, značilni nizka kužnost virusa in manj zaznavna oblika okužbe. Če povzamemo te ugotovitve, je za virusa BQCV in DWV značilen vertikalni način prenosa za ohranjanje virusov v populaciji čebel, za viruse ABPV, CBPV in SBV pa je značilen predvsem horizontalni način prenosa.

Bolezenske spremembe po okužbi z virusi

Virus deformiranih kril (DWV): Za virus DWV je značilen vertikalni način prenosa virusa. Ker uniči manjši delež zalege, se v zalegi ohrani, izlegajo se okužene čebele, ki prenašajo okužbo na svežo zalego in na varoje. To zagotavlja, da je z virusom DWV okužena večina varoj in da se okužba ohranja v čebelji družini. S poskusi so dokazali, da virus DWV v začetku leta nima večjega vpliva na čebeljo družino, v poznem poletju, ko se poveča število varoj, pa povzroči zmanjšanje števila na novo izleženih dolgoživih zimskih čebel in posledica tega je lahko odmrtnost družine pozimi oziroma zgodaj spomladi. Če v čebelji družini ni varoj, virus DWV v večini primerov ne povzroča bolezenskih simptomov. Pokrita čebelja zalega, ki je okužena z virusom DWV, se sicer izleže, vendar imajo mlade čebele deformirana ali slabo razvita krila, zato ne morejo opravljati svojih nalog. Tipični simptomi pri okužbi z DWV so poleg deformiranih kril še napihnjen abdomen, paraliza in občutno krajša življenjska doba čebel.

Virus akutne paralize (ABPV): Virus ABPV je značilen horizontalni prenos virusa s čebele na čebelo, zato se okužba hitro širi, posledica tega pa je hitro zmanjševanje števila osebkov v čebelji družini, tako da čebelja družina lahko kmalu odmre. Ker virus ABPV povzroči smrt večjega števila odraslih

čebel, se okužba težko prenaša na sosednje čebelje družine, razen če okužena čebelja družina ni napadena z varojami, saj te zapustijo umrle čebele in se preselijo na žive. Virus ABPV je razširjen povsod tam, kjer je razširjena medonosna čebela. Pogosto se pojavlja brez bolezenskih znakov, s pojavom varoj v evropskem prostoru pa je postal eden izmed najpogostejše ugotovljenih virusov, ki so bili v odmrlih čebelah najdeni v visokih koncentracijah. Klinični znaki okužbe z virusom ABPV se najprej pokažejo pri 8 do 10 dni starih čebelah, saj se te začnejo plaziti in kažejo znake paralize. S poskusi so pri čebelah po 2–4 dneh opazili tresenje ter paralizo kril in telesa, čez dan ali dva pa je sledila njihova smrt.

Virus mešičkaste zalege (SBV): Klinični znaki okužbe z virusom mešičkaste zalege (SBV) so značilni. Ličinke se z virusom SBV okužijo v prvih dneh razvoja prek hrane. Najpogosteje odmrejo v stadiju pokrite ličinke. Odmrla ličinka postane rumenkaste barve, organi se spremenijo v kašasto maso, ovojnica pa se ohrani, tako da je podobna mešičku – od tod tudi ime virusa. Odmrla ličinka se nato osuši do tanke, gondoli podobne luske, ki jo je brez težav mogoče izvelči iz celice. Ličinke, ki so starejše od dveh dni, lahko preživijo okužbo s SBV, vendar so okužene mlade čebele, ki se izležejo iz takih ličink. Čebele se lahko okužijo tudi med čiščenjem odmrle zalege, virus pa pri teh čebelah povzroči spremembe pri opravljanju njihovih nalog v čebelji družini ter skrajša njihovo življenjsko dobo. Intenzivni klinični znaki okužbe z virusom SBV čez poletje po navadi spontano prenehajo, saj odrasle čebele same odstranijo okužene ličinke iz panja.

Virus črnih matičnikov (BQCV): Virus BQCV prenaša okužena matica na izležena jajčeca. Okužene čebele delavke ostanejo na videz zdrave, vendar prenašajo virus na zalego in na ličinke matic. S poskusi so dokazali, da je okužba z virusom BQCV eden izmed pglavitnih vzrokov smrti razvijajočih se matic v matičnikih. Ko ličinka matice odmre, postanejo stene matičnikov temno sive do črne barve. Nosemavost (*Nosema apis*, *Nosema ceranae*) lahko povzroči povečano prepustnost črevesne stene za virus BQCV in povečano smrtnost tudi pri odraslih čebelah.

Virus kronične paralize čebel (CBPV): Virus CBPV povzroča pri okuženih čebelah dve obliki bolezenskih znakov. Pri prvi obliki bolne čebele ne navadno trepetajo s krili in telesom, imajo povečan zadek, ne morejo leteti in lezejo po tleh. Pri drugi obliki okuženim čebelam odpadejo dlačice, zato so videti temnejše in manjše. Omenjene bolezenske znake lahko zamenjamo z znaki zastrupitve čebel. Okužene čebele najpogosteje umrejo v nekaj dneh po pojavu kliničnih znakov bolezni. Če zbolijo večje

Foto: Internet

Virus mešičkaste zalege, stadiji sprememb na ličinki

število čebel v panju, lahko čebelja družina tudi propade.

Diagnostika virusnih okužb pri čebelah

Ker čebelar v večini primerov ne more zaznati virusnih okužb čebelje družine, jih je zgolj na podlagi neznačilnih bolezenskih znakov težko ugotoviti. Potrdimo jih lahko samo s specifičnimi laboratorijskimi preiskavami vzorcev čebel, matic in zalege. V preteklosti so za ugotavljanje navzočnosti virusov v čebeljih družinah uporabljali metode, ki so bile manj občutljive in specifične. V zadnjih letih pa je zanesljivo ugotavljanje virusnih okužb pri čebelah omogočil razvoj molekularnih metod, predvsem metode verižne reakcije s polimerazo (PCR), s katero specifično dokazujemo nukleinsko kislino (genetski material) posameznega virusa. S temi metodami so znanstveniki dokazali navzočnost različnih virusov v vseh razvojnih stopnjah čebel in matic ter tudi v varojah.

Ukrepi ob ugotovitvi virusnih okužb

Za zatiranje virusnih okužb za zdaj še ni učinkovitih ukrepov, ki bi jih lahko izvedli v okuženi čebelji družini, kot so na primer cepljenja pri drugih živalskih vrstah. Čebelji virusi so bili ugotovljeni v vseh delih sveta, v katerih živijo medonosne čebele, in s selitvijo živih čebel z ene lokacije na drugo se pogosto prenašajo tudi čebelji virusi. Ker v posameznih državah še ni predpisanih učinkovitih preventivnih ukrepov za preprečevanje širjenja virusov in ker pri uvozu

in izvozu čebel ni omejitev glede virusnih bolezni (karantene, pregledi na čebelje viruse) niti za čebele niti za njihove proizvode, se virusi čebel lahko prosto prenašajo na velike razdalje. Pri tem smo v Sloveniji nekoliko na boljšem, saj so zaradi zaščite kranjske čebele uvedene omejitve.

Ker se virusi med čebelami prenašajo z okuženimi izločki, s hrano, v kateri so ti izločki (pelod), z varojami, maticami in s čebelarjevimi ukrepi, kot je npr. premikanje pokrite zalege iz ene čebelje družine v drugo ali združevanje šibkih družin, je treba ob delu s čebelami izvajati tudi ukrepe, s katerimi preprečujemo širjenje prenosa virusov. Ker je za preprečevanje virusnih okužb pri čebelah izjemno pomembno uspešno zatiranje varoj, je program enotnega zatiranja varoj, ki ga v naših čebelnjakih izvajamo od leta 2008, pomemben tudi za nadzor virusnih bolezni.

Sklep

Čebele že dolga stoletja živijo z virusi, zato so v tem sožitju razvile obrambne mehanizme, ki jim omogočajo uspešno nadaljevanje vrste. Virusom pa je z različnimi načini prenosa uspelo zadržati dovolj nizko patogenost (sposobnost povzročanja bolezni), dovolj veliko pogostost okužbe ali sposobnost prenašanja prek vektorja (varoja), ki jim omogoča prenos na vedno nove generacije čebel. Te žuželke so dandanes izpostavljene tako virusom kot tudi številnim drugim stresnim dejavnikom, kot so druge bolezni, pesticidi, neustrezna preskrba s hrano, onesnaženost okolja, hitre temperaturne spremembe ... Vse to slabi njihov imunski sistem, zato je zmanjšana njihova odpornost, posledica tega pa so klinični znaki bolezni zaradi virusne okužbe. ■

Viri:

- Allen, M. F., in Ball, B. V. (1996): The incidence and world distribution of honey bee viruses. *Bee World*; 77: 141-162.
- Chen, Y., Evans, J., Feldlaufer, M. (2006): Horizontal and vertical transmission of viruses in the honey bee *Apis mellifera*. *J. Invert. Pathol.* 92: 152-159.
- Genersch, E., in Aubert, M. (2010): Emerging and re-emerging viruses in the honey bee (*Apis mellifera* L.). *Vet. Res.* 41(6), 54.

VZREJA MATIC ČEBELARSTVO DREMELJ

Janez Dremelj, Dragovšek 13, 1275 Šmartno pri Litiji
GSM: 041/836 050, 041/779 119
Tel.: 05/971 06 23
e-pošta: cebelarstvo.dremelj@volja.net

Sprejemam naročila za matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev, zrele matičnike in druge čebelje pridelke. Matice so označene, lahko jih prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti.

Čebelarjem bo razdeljenih 2000 brezplačnih matic

Peter Kozmus*

V populaciji kranjske čebele v Sloveniji se v zadnjem obdobju povečuje odstotek čebel z rumeno obarvanimi obročki na zadku. Zaradi tega smo v okviru Rejskega programa za kranjsko čebelo 2011–2015 kot obvezno merilo za osnovno odbiro določili spremljanje prav te lastnosti. Za ta namen so čebelarjem v pomoč terenski svetovalci, saj bodo vsem tistim čebelarjem, ki imajo v panjih čebele z rumenimi obročki na zadku, razdelili 2000 »čistih« matic. Ukrep zamenjave matic je financiran v okviru uredbe (Ur. l. RS, št. 4/11), vodil ga bo Kmetijski inštitut Slovenije, ki bo poleg organizacije v povezavi s tem ukrepom skrbel tudi za to, da na ta način ne bomo mešali predvidenih ekotipov kranjske čebele.

Čebelarji, ki menite, da so v vaših panjih tudi čebele z rumenimi obročki na zadku, ta mesec pokličite terenskega svetovalca in mu pokažite problematične družine. ■

* dr., Kmetijski inštitut Slovenije, strokovni vodja PRO

Tristopenjski indikator obarvanosti čebel za pravilno osnovno odbiro kranjske čebele

		
		
čista kranjska sivka	križanec	rumena (italijanska ali bukfaška čebela)

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR
Streliška 150, Maribor - Tel/Faks: 02/331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU

Tyrševa 26, Maribor, Tel./Faks 02/251 60 12

Delovni čas od marca do novembra:
Pon., sre., pet. odprto od 9h-13h, julij, avgust zaprto

Ponujamo vam:

voščene satnice AŽ, LR

satnike AŽ - lipovi, rogljičeni
panje AŽ, LR, LR 2/3

drobni pribor, zaščitno
opremo za čebelarjenje

posode in točila za med ...

sladkor in sladkorne
pogače, sirup za čebele,

kozarce za med,
pokrovčke s čebeljimi motivi,

stekleničke za propolis,

steklenice različnih oblik in
velikosti,

kartonsko in plastično
embalažo

Naročeno blago vam lahko pošljemo po hitri pošti,
pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Ali v svojem čebelarstvu izvajate osnovno odbiro?

Tomaž Samec*

V Sloveniji je dovoljeno čebelariti samo s kranjsko čebelo, ki je prilagojena našim razmeram. Čebelarji izvajamo osnovno odbiro pri svojih čebelah glede na obarvanost obročkov na zadkih čebel. Tako je treba pri pregledih čebeljih družin kar največjo pozornost usmeriti v opazovanje čebeljih zadkov.

Čebelarji, ki ste podpisali pristopno izjavo za vključitev v Priznano rejsko organizacijo, ste se zavezali, da boste v svojem čebelarstvu izvajali osnovno odbiro. Hkrati ste se tudi zavezali, da boste v obdobju petih let najmanj **dvakrat poklicali terenskega svetovalca** ter skupaj z njim pregledali čebelje družine in izpolnili vprašalnik o osnovni odbiri.

Za terenske svetovalce je v začetku maja potekalo dodatno usposabljanje o pomenu in načinu osnovne odbire v čebelarstvu. Tako so se seznanili

z veljavnim rejskim programom in s pomembnostjo osnovne odbire pri čebelah. V okviru usposabljanja so se udeležili tudi delavnice s praktičnim prikazom pred čebelnjakom, med katerim so tudi sami ugotovljali razliko med kranjsko čebelo in križanci.

V okviru ukrepa zamenjave matic je za leto načrtovana zamenjava do 2000 čebeljih matic. Terenski svetovalci bodo čebelarjem, pri katerih je bilo ugotovljeno, da so v njihovih panjih čebele z rumenimi obročki, brezplačno dostavili matice. Poleg menjava matic je namen tega ukrepa predvsem usposobiti čebelarje za izvajanje osnovne odbire v čebelarstvu.

Zato bodo terenski svetovalci v tem obdobju skupaj s čebelarji izvajali svetovanje o osnovni odbiri (ugotavljali bodo obarvanost obročkov na zadku čebel). Čebelarji, pokličite terenskega svetovalca na svojem območju, tako da bosta skupaj ugotovila, kakšna je obarvanost čebel v vašem čebelnjaku! ■

* svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Terenski svetovalec v ljubljanskem okolišu

Kot član ČD Ljubljana Moste - Polje in član upravnega odbora sem tudi predavatelj čebelarstva in terenski svetovalec. Čebelarim že 35 let v AŽ- in LR-panjih. Mojih 36 čebeljih družin je nameščenih v bližini Dolenjskih Toplic.

V ljubljanski regiji delujeva dva svetovalca. Društvo ima 107 članov. Doslej se je za svetovanje odločilo 33 članov društva. Na terenu opažam, da je naša regija kar dobro prekrita s čebelami. Večina čebelarjev je ljubiteljskih. Moje nasvete sprejme-

jo z zanimanjem, s čebelarji pa si pogosto tudi izmenjujemo izkušnje.

Dobrodošel sem zlasti pri začetnikih, saj ti potrebujejo več svetovanja in več obiskov. Vzpostavili smo pristne odnose in vsi z zanimanjem sledijo mojim praktičnim nasvetom. Kot svetovalec si želim predvsem več zaupanja in sodelovanja pri nadaljnjih srečanjih. Naj medi!

Alojzij Strmole

TRGOVINA

Gospoka 3, 3000 Celje

~ Delovni čas ~

Pon.-pet. od 8.00 do 15.00

Sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00

Sobota od 8.00 do 12.00

PONUJAMO VAM:

- ~ čebelarstvo zaščitno opremo, opremo in pribor
- ~ sladkorne pogače MEDOPIP
- ~ med in druge čebelje pridelke
- ~ darilni program in kozmetika na podlagi čebeljih pridelkov
- ~ kozarec za slovenski med in drugo embalažo

Možnost naročanja prodajnih artiklov po telefonu, faksu ali e-pošti.

Tel./faks: 03/544 17 23; mail: trgovina.cebelca@amis.net

ČEBELCA

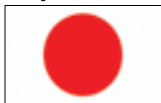
ODKUPUJEMO ČEBELJI VOSEK

Za dane ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE pri nakupu z gotovino v vrednosti več kot 50€ priznamo 4% popust

Novice iz sveta

Franc Šivic

Japonska

Japonci so največji porabniki matičnega mlečka na svetu. Njihove potrebe po tem eliksirju življenja so tako velike, da bi bila celotna svetovna proizvodnja premajhna za zadostitev njihovega povpraševanja. Na srečo so v ta segment čebeljih pridelkov vskočili Kitajci in postali njihovi največji dobavitelji matičnega mlečka, saj ga pridelajo že več kot 1000 ton na leto. Ker so se v preteklosti pojavljali različni ponaredki in nedovoljeni ostanki kemičnih sredstev, japonski strokovnjaki zadnja leta skrbno spremljajo kitajsko proizvodnjo mlečka. Njegova kakovost je zdaj po njihovih besedah enakovredna v Evropi pridelanemu matičnemu mlečku, vendar je kitajski desetkrat cenejši.

Znanstvenike že dolgo zanima, katera snov v matičnem mlečku je tista, ki določa, da se iz oplojenega jajčeca razvije spolno razvita samica – matica. Sprva so mislili, da so to hormoni, pozneje pa so ugotovili, da so povzročitelji preobrata verjetno proteini. Japonski entomolog Masaki Kamakura iz Biotehnoškega raziskovalnega centra v Tojomi se je odločil izolirati natančno tisti protein, ki je odločilen za spremembe v razvoju in življenju matice. Matični mleček je izpostavil določeni temperaturi; to je postopno zviševal in tako drugega za drugim uničeval proteine, dokler ni ostal nerazgrajen en sam. Tega je poimenoval »rojalaktin« – matična učinkovina. Ko je s tem osiromašenim mlečkom krmil enodneвне ličinke, so se te razvile v normalno oblikovane matice. Po njegovem mnenju bi lahko torej matice umetno vzrejali brez matičnega mlečka, samo z matično učinkovino, če bi ji dodali še vse ustrezne hranilne snovi.

Z njo je krmil tudi ličinke sadne muhe. In rezultat: tako hranjene odrasle muhe so bile večje, plodnejše in bolj dolgožive od svojih vrstnic, ki so dobivale običajno hrano.

Avstralski znanstveniki pa izražajo dvom ob tej novici. Ne verjamejo namreč, da bi bila celotna socialna zgradba čebelje družine odvisna od enega samega

proteina, saj bi vodila že prva mutacija v njen propad. Verjetno imajo kar prav.

Vir: Internet – The Great Beyond, april 2011.

Nemčija

Število čebeljih družin se je v Nemčiji v zadnjih desetih letih skoraj prepolovilo. Na Bavarskem so leta 2000 našteali 296.000 naseljenih panjev, leta 2009 pa jih je bilo samo še 162.000. Nemci ugotavljajo, da so določena območja že brez čebel, zato je tam ogroženo opravevanje. Če si bodo hoteli sadjarji in drugi kmetovalci zagotoviti normalne pridelke, bodo morali prositi čebelarje iz drugih krajev, da k njim na opravevanje prepeljejo svoje čebele.

Dr. Stefan Mandl z dunajske univerze za kmetijstvo je v svoji raziskavi pokazal, kako nihajo pridelki nekaterih najpomembnejših kulturnih rastlin, če te opravišjo čebele oziroma če jih te ne opravišjo. Zaradi omejenosti prostora navajam samo nekaj primerov:

- jabolane: brez čebel 10 % sadja, s čebelami 65 %,
- češnje: s čebelami 67 % več plodov,
- breskve: brez čebel 5 plodov na drevo, s čebelami 84 plodov,
- sončnice: brez čebel 81 semen v klobuku, s čebelami 503 semena,
- seme čebule: brez čebel 73 kg na hektar, s čebelami 275 kg na hektar.

Dr. Stefan Mandl

Foto: Internet

Ličinka v matičnem mlečku.

Zadostno opraveane rastline obrodijo bogat sad.

Foto: Franc Šivic

In še ena zanimivost. Dr. Stefan Mandl je tudi čebelar praktik. Njegovo čebelarstvo z 10.000 čebeljimi družinami v okolici Dunaja je največje ekološko usmerjeno čebelarstvo na svetu.

Vir: Mandl, S. (2011): Nutztier Honigbiene. Deutsches Bienen Journal, št. 4, april 2011, str. 12.

Italija

Že tradicionalni tridnevni čebelarški sejem v Piacenzi je bil tudi letos zelo uspešen, saj se ga je udeležilo približno 30.000 čebelarjev iz Italije in tujine. Med različnimi novostmi je zbujal pozornost uparjevalnik propolisa, poimenovan propolit, izdelan v obliki čebelice Maje in namenjen predvsem za otroke. Študije v otroških vrtcih so namreč pokazale, da so otroci, ki živijo v prostorih, občasno nadišavljenih s hlapi propolisa, manj dovzetni za različne bolezni dihal. Kadar naprava deluje, gorijo tudi lučke v tipalkah čebelice Maje.

Foto: Internet

Uparjevalec propolisa.

Proizvajalec Hobby Farm iz Biele na severu Italije je razstavil priročno napravo za čiščenje cvetnega prahu. Do zdaj so bile na voljo samo naprave za velike čebelarške obrate, ki so seveda tudi ustrezno drage, tokrat pa bodo lahko na svoj račun prišli tudi manjši pridelovalci tega čebeljega pridelka.

Prijatelj Renato Garibaldi mi je sporočil, da so letos njegova stojišča v Furlaniji že nekajkrat obiskali tatovi in mu odnesli naseljene panje. Da bi v prihodnje preprečil tatvine, je na najbolj izpostavljenih stojiščih namestil posebne kamere, ki snemajo tudi v temi. Toda, glej ga šmenta, tatovi so se lotili tudi kamer in jih odnesli. Vendar se Renato ne da. Na vsako stojišče je zdaj postavil še drugo kamero, jo dobro skrtil pred radovednimi očmi in jo namestil tako, da bo snemala prvo kamero. Upa, da bo končno odkril, kateri zajec mu hodi v zelje.

Vir: Internet in ustne informacije

Avstrija

Po kakšnih cenah bodo letos v Avstriji prodajali matice, roje in 5-satne narejence? Oglejmo si ponudbo čebelarstva Pösinger iz Mortantscha:

- matice iz čiste linijske vzreje: 35,00 EUR,
- rodovniške matice: 30,00 EUR,
- gospodarske matice: 20,00 EUR,
- matice iz odbranih čebeljih rodov: 80,00 EUR,
- 2 kg težki roji: 80,00 EUR,
- narejenci na 5 satih: od 85,00 do 95,00 EUR. ■

Za kartonsko embalažo je treba doplačati 10,00 EUR na družinico. Cene veljajo od maja do oktobra, za nakup več kot 10 družin pa priznajo 10 % popust.

Vir: Werbung (2011): Bienen aktuell, št. 4, april 2011, str. 52.

Čebelarstvo LUCKA

Dušan Žunko, s. p.
Sužid 41, 5222 Kobarid
031 870 709, 05 388 5856
info@lucka-sp.si, www.lucka-sp.si

- **AŽ-, LR- in DB-satniki**, zažičeni, že za 0,80 EUR
- **Šablona** za sočasno zbijanje in žičenje AŽ-, LR- in DB-satnikov (glej: Čebelar, 2/2008 in 2/2009),
- **matice** iz Triglavskega narodnega parka
- **Čebelje družine** na AŽ-, LR- in DB satih
- **panji LUCKA** – predstavitev na celjskem sejmu
- **Lipov med** iz okolice Kobarida

Čebelarjem z veljavno čebelarško izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 EUR!

VZREJA MATIC AVGUST BUČAR

Ulica bratov Učakar 100
1000 Ljubljana

VZREJALIŠČE:
JANČE – DOLGO BRDO
Tel.: 041/696 210
e-pošta: avgust.bucar@siol.net

Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prezem matic osebno ali po pošti.

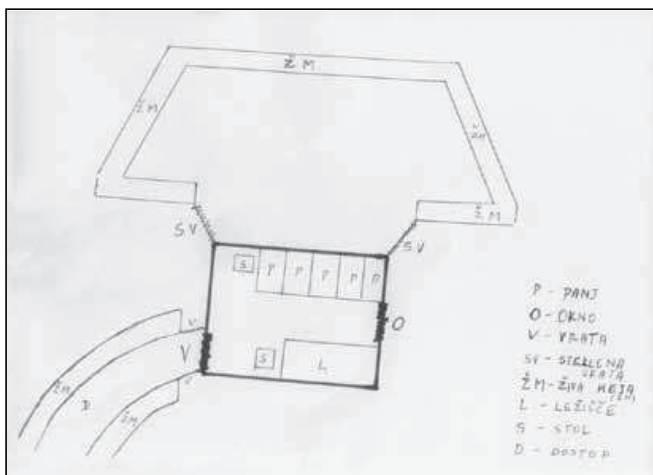

Zdravljenje v čebelnjaku

Franc Grošelj*

V bližini ambulante za apiterapijo priporočamo izvajanje tako imenovane api - aerosol terapije – vdihavanje aerosola, torej eteričnih snovi, ki izhlapevajo iz panjev. Gre za vsakodnevno eno uro trajajoče bivanje v čebelnjaku, to pa zaradi vdihavanja prijetnih vonjav iz panjev nadvse ugodno vpliva na psihofizično počutje pacienta. Terapija ugodno vpliva na dihala, v bližini čebel je ugoden vpliv pozitivnega bioenergetskega naboja, poleg tega pa čebele tudi pomirjajo, še posebej zaradi svojega božajočega zvoka oziroma zelo prijetnega šelestenja in šumenja.

Čebelar, ki se bo odločil za izvajanje te metode, bo samo dopolnil oziroma dodatno opremil svoj čebelnjak z ležišči in sedišči. Pri organizaciji tega dela pa bo moral sodelovati z apiterapevtom. Pripravljen mora biti tudi na izvajanje prve pomoči ob morebitnem incidentu – piku čebele v čebelnjaku ali v njegovi okolici. Praviloma se sicer ne bi smelo dogoditi, da bi čebela picila bolnika, vendar se izjeme dogajajo povsod. Dostop do čebelnjaka mora biti za bolnika urejen tako, da ni nevarnosti za pik (*ureditev poti do vhodnih vrat, posaditev najmanj 2 m visoke žive meje, varnostna oprema proti pikom – čebelarski skafander*).

Skica A prikazuje eno izmed možnosti ureditve okolice čebelnjaka.

Čebelnjak, ki ga bomo uporabili za te namene, naj ima čim manjšo prostornino, naj bo neprepustno zaprt, tako da zrak prihaja le skozi čebelje panje, ne pa tudi skozi druge stene. Čebelnjak naj ima čim več zunanjih površin zapolnjenih s panji, imeti pa mora

Foto: Arhiv Tone Tome

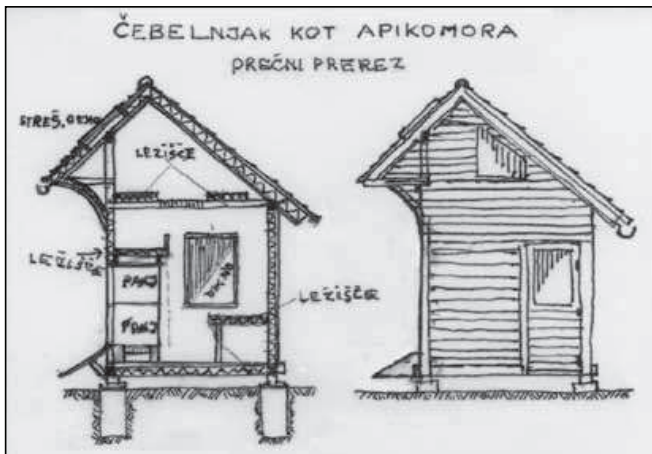
Slika 1

tudi okna, ki so obrnjena proti soncu, da bo zrak v njem ogrevala sončna toplota. Spomladi in jeseni bo tako prej dosežena temperatura najmanj 25–30 °C. Poleti, ko so temperature višje, moramo seveda steklene površine ustrezno zasenčiti. V vse panje vstavimo namesto vrat mreže, na strop gornje vrste panjev pa namestimo dodatne mreže (glej sliko 1), tako da bodo vonjave iz panjev lahko neovirano prehajale navzgor.

V čebelnjaku namestimo najmanj dve ležišči. Eno ležišče, po možnosti takšno, da ga je mogoče preklopiti na steno (shraniti) ali spustiti na tla, če ga potrebujemo, naj bo ob steni nasproti panjem. Drugo ležišče naj bo nad panji, tako da bo pacient vdihaval vonjave, ki izhajajo iz gornjih panjev. Večji čebelnjak bo omogočil postavitve dodatnih sedežev ali ležišč na podstrešju. Aerosol bo skozi odprtino na stropu, ki jo po potrebi lahko zapremo, prosto prehajal navzgor, na podstrešje, ki mora biti seveda neprepustno zaprto. Na sončni strani strehe izdelamo čim večje strešno okno, tako da bo mogoče dodatno segrevanje, senčilo pa naj poskrbi za zasenčenje, če bo to potrebno. Skici B in C prikazujeta eno izmed možnosti za predelavo čebelnjaka v apikomoro.

V čebelnjaku ne smemo namestiti električne napeljave, saj bi s tem izničili pozitiven naraven energetski naboj bližine čebel. Lahko izdelamo tudi dodatne odprtine za namestitev cevi za inhalacijske maske za neposredno inhaliranje aerosola iz panjev, vendar tak način ni potreben, če je »apikomora« kakovostno narejena. Nam, ki čebelnjak poznamo in ga tudi imamo, ni treba uporabljati te precej neprijetne metode, sploh pa ne pri otrocih. Našim pred-

* dr. med., spec. spl. med., apiterapevt, akupunkturolog

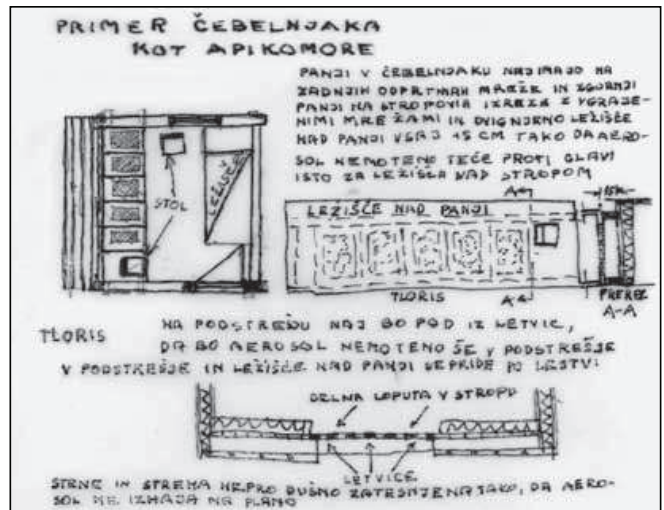
Skica B

nikom čebelarjem smo lahko hvaležni, da so nam »apikomoro« ustvarili že pred stoletji, saj smo v svetu prepoznavni prav po edinstveni arhitekturi našega čebelnjaka. Z vso pravico lahko zaščitimo naš čebelnjak kot najprimernejši za takšno terapijo ter dokaj hladen izraz *terapija v apikomori* nadomestimo z lepim slovenskim *zdravljenje v čebelnjaku*.

In katera obolenja zdravimo v čebelnjaku? Predvsem vsa obolenja dihal. Če gre za alergije na cvetni prah (mimogrede, to je pogosto »prenapihnjena« trditvev oz. prepričanje), moramo pacienta najprej testirati in nato desenzibilirati s postopnim povečevanjem količine uživanja cvetnega prahu. Šele nato lahko začnemo izvajati zdravilno terapijo v čebelnjaku. Začnemo s pet minut trajajočimi vsakodnevnimi bivanji, jih vsak teden podaljšujemo za pet minut, dokler ne dosežemo ene ure. Če pacient nima težav, naj terapijo izvaja celotno poletje in jesen. Poudarjam predvsem pozitivne rezultate pri obolelih za astmo in kroničnim bronhitisom.

Z zdravilno terapijo v čebelnjaku si okrepimo tudi imunski sistem, zdravimo stres, splošna alergična stanja, nespečnost, depresije, nevrotične motnje in številna druga obolenja.

Opazamo, da so zdravilne terapije v čebelnjaku zelo koristne za otroke, in sicer tako na področju zdravljenja že prej omenjenih obolenj kot tudi za stabilizacijo in izboljšanje psihičnih in različnih drugih razvojnih motenj.

Skica C

Sklep

Zdravljenje v čebelnjaku je precej širša metoda, kot jo lahko predstavimo v tem sestavku, zato bralce pozivam, naj se odločijo za aktivno spoznavanje učinkovitosti in prednosti te metode. Vsak čebelar, ki se zanima za to metodo, naj preuredi svoj čebelnjak, kot je bilo opisano in svetovano, in naj se poveže z našo skupino oziroma s komisijo za apiterapijo. Pripravljene smo vam posredovati podrobne podatke in rešitve.

Čebele in njihovi proizvodi so že dolga tisočletja velik dar in izziv človeku, da jih razišče, uporabi in tako vpliva na izboljšanje svojega zdravstvenega stanja. Za zdaj je osrednje težišče teh učinkov v preventivnem smislu, torej v krepitvi človekovega organizma samega ter njegovih naravnih in pozitivnih energij.

V Sloveniji, ki je idealna za pridobivanje čebeljih pridelkov in v kateri gojijo eno izmed najkakovostnejših čebeljih ras, kranjsko čebelo, smo morda doslej premalo naredili za razvoj apiterapije. Imamo čebelnjak kot edinstveno arhitekturo, ki jo lahko uporabimo za zdravljenje, in prepričan sem, da se bo z našimi dejavnostmi odprlo novo poglavje v razvoju slovenske apiterapije ter da bo slovenska javnost sprejela izkušnje naših prednikov in začela s pridom uporabljati to naravno metodo. V naravi je moč! ■

Trgovina ČEBELARNA
 PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kopic Milena s.p.
 ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:
 torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-praz: zaprto

Tel.: 01/729 41 18
 Faks.: 01/729 41 31
 čebelarnea@gmail.com
 GSM: 041 294 184

Nudimo vam:
 - čebelarne opreme in orodja
 - med in ostale čebelje izdelke
 - obsevo izdelki iz čebeljih proizvodov
 - čebelarne literaturo

Janez Grad*

Razširjenost čmrljev v Evropi

Čmrlji so žuželke, ki spadajo v družino čebel, v okviru katere sestavljajo samostojen rod ČMRLJI oziroma *BOMBUS*. Tako kot naše »domače« medonosne čebele in samotarske (»divje«) čebele so tudi čmrlji pomembni in nepogrešljivi opraševalci rastlin. Ker pa si gnezda gradijo v prosti naravi, je njihov obstoj zaradi sodobnega kmetijstva zelo ogrožen. Zato ni odveč, če kdaj pomislimo tudi nanje in jim skušamo pomagati (Grad et al., 2010). Prav zaradi tega pa moramo spoznati tudi njihovo razširjenost, tako pri nas kot v vsej Evropi.

1. Atlas čmrljev v Evropi

Po navedbah v starejši strokovni literaturi (na primer Hagen, 1994) naj bi v Evropi živel 63 vrst čmrljev, od tega deset vrst zajedavskih čmrljev, vendar med temi niso vse razširjene po celotnem kontinentu; tako naj bi jih na primer v Angliji živel 25 vrst, od tega 6 vrst zajedavskih čmrljev (Prys-Jones, Corbet, 1987), v nemško govorečih deželah pa 46 vrst, od tega 10 vrst zajedavskih čmrljev (Hagen, 1994). Od izdaje navedenih virov do zdaj se je stanje marsikje že občutno spremenilo, seveda predvsem na slabše, saj je več vrst medtem že izumrlo, nekatere vrste pa so postale zelo redke in ogrožene.

Da bi ugotovili resnično in vsaj približno stanje čmrljev v Evropi, je Evropska unija odobrila izvedbo raziskave **Atlas of the European Bees: genus *Bombus***. Nasilca projekta sta Pierre Rasmont in Stephanie Iserbyt s sodelavci z Univerze v Monsu v Belgiji. Prvi rezultati raziskave, ki je potekala v okviru projekta **Project STEP Status and Trends of European Pollinators**, so bili 25. 12. 2010 prikazani na medmrežju, v prihodnosti pa bodo v atlas vneseni še novi podatki.

V njem so na obrisu Evrope za vsako vrsto čmrljev posebej s krogci prikazana mesta, na katerih so bili čmrlji opaženi. Z različnima barvama krogcev so označena mesta opazovanj pred letom 1990 oziroma v in po tem letu. Podana sta še kratek opis življenjskega okolja vrste ter prostor za fotografije posameznega čmrlja, notranjščine gnezda čmrljev in barvnih skic čmrljev. Raziskovalci so do zdaj prejeli številna poročila opazovalcev iz različnih držav Evrope, tako da atlas vsebuje več kot 771.000 po-

datkov. Iz Slovenije sta podatke do zdaj posredovala dr. Andrej Gogala in Aljaž Jenič, v atlas pa je vključena tudi moja fotografija notranjščine gnezda čmrljev *B. humilis* s sivimi in črnimi čmrlji; za zdaj je v atlasu to tudi edina fotografija gnezda.

Atlas vsebuje podatke o 81 vrstah čmrljev in obsega tudi območja celotne Turčije, Armenije, Gruzije, Kavkaza, Zakavkazja in Azerbajdžana. Na teh območjih živi 13 vrst, ki jih doslej še niso opazili v drugih delih oziroma državah po Evropi. Pri nekaterih vrstah se njihov življenjski prostor iz Evrope razprostira še daleč v notranost Azije, včasih celo do Kamčatke. Zanimive so vrste, ki živijo predvsem na skrajnih severnih območjih Evrope in seveda tudi na severnih območjih Sibirije, v tundri in na nekaterih otokih Severnega ledenega morja. Tako na primer čmrlji *B. glacialis* živijo samo na otoku Nova zemlja, Kolgujevem otoku in Vranglovem otoku v bližini Beringovega preliva, ki je več kot 3000 km oddaljen od Nove zemlje.

2. Opazovanja čmrljev v Sloveniji v letu 2010

Pisni viri nekaterih raziskovalcev čmrljev navajajo, da je bilo v Sloveniji do izdaje vira opaženih 31 vrst, na primer Jenič, 2003, drugi pa pišejo o 35 vrstah, na primer Peter Kozmus v Grad et al., 2010. Prav tako je znano, da je minilo že več desetletij od zadnjega videnja nekaterih vrst. Vemo tudi, da vrste niso enakomerno porazdeljene po celotnem ozemlju Slovenije in da celo več vrst živi na goratih območjih kot na nižinskih oziroma ravninskih. Ker ne-

Samček (verjetno) *B. soroensis* na cvetu v Kamniški Bistrici

* prof. dr.

Preglednica 1: Datumi opazovanja čmrljev v letu 2010, mesta (kraji) opazovanja in opažene vrste čmrljev na okoliških travnikih (oznaka »x«); opazovalec Janez Grad

Datum	Kraj opazovanja	B. la.	B. ru.	B. xx	B. yy	B. so.	B. tt	B. ho.	lu./te.	B. pa.	B. hu.	B. sy.	B. pr.	B. hy.
27. 6.	Dolsko (Tabor), Dol pri Ljubljani	x	x					x	x	x	X	x		
10. 7.	Jezersko	x	x				x		x	x	x(č)			
23. 7.	Ambrož pod Krvavcem	x					x		x	x	x(č)		x	
23. 7.	Stiška vas (pod Ambrožem)	x			x		x		x	x			x	
26. 7.	Klopce-Vrh, Dol pri Ljubljani	x							x	x	x(č)	x		
28. 7.	Kranjski Rak									x				
28. 7.	ob cesti Kranjski Rak-Podvolovljek	x		x	x				x	x				
28. 7.	Podvolovljek (Žagerski mlin)	x		x					x	x	x(č)			x
28. 7.	Solčava (Žibovt, Klemenšek)	x		x	x				x	x	x(č)			
31. 7.	Limbarska gora	x							x	x	x(č)	x		
1. 8.	Turjak								x	x	x(č,s)	x		
1. 8.	grad Kostel	x							x	x				
1. 8.	Breg pri Kočevju	x							x	x		x		
7. 8.	Moravče-Vače	x							x	x				
8. 8.	Preddvor (Gorenjska)	x	x						x	x				
12. 8.	Kamniška Bistrica	x		x	x	x	x		x	x				
17. 8.	Osredke-Kamnica, Dol pri Ljubljani	x							x	x	x(č,s)	x		
21. 8.	Dolžanova soteska, Tržič	x		x	x				x	x				
21. 8.	Podljubelj-Ljubelj	x		x	x				x	x				
5. 9.	Janče	x							x	x	x(č)			

Legenda:

<i>B. pr.</i>	<i>Bombus pratorum</i> – pomladanski zemeljski čmrlj
<i>B. te.</i>	<i>B. terrestris</i> – temni zemeljski čmrlj
<i>B. lu.</i>	<i>B. lucorum</i> – svetli zemeljski čmrlj
<i>B. ho.</i>	<i>B. hortorum</i> – vrtni zemeljski čmrlj
<i>B. la.</i>	<i>B. lapidarius</i> – veliki črno-rdeči čmrlj
<i>B. hy.</i>	<i>B. hypnorum</i> – drevesni čmrlj
<i>B. pa.</i>	<i>B. pascuorum</i> – rjavi čmrlj

<i>B. hu.</i>	<i>B. humilis</i> – travniški čmrlj
<i>B. sy.</i>	<i>B. sylvarum</i> – sivi čmrlj
<i>B. ru.</i>	<i>B. ruderarius</i> – mali črno-rdeči čmrlj
<i>B. xx</i>	» <i>B. la.</i> « z motnosivobelim zadkom
<i>B. yy</i>	» <i>B. la.</i> « z oranžnim zadkom
<i>B. tt</i>	» <i>B. la.</i> « z rumenim trakom dlačic na temenu trupa
<i>B. so.</i>	<i>B. soroensis</i> , » <i>B. la.</i> « z rumenim podbradkom (samček, z rumenim šopkom dlačic na straneh trupa)

Preglednica 2: Z opazovanjem in gojenjem ugotovljene vrste čmrljev v letu 2010

Opazovalec	Območje opazovanja/gojenja (opažene/naseljene vrste)
Evgen Benedik	Knape/pošta Selca (<i>B. pascuorum</i> , <i>B. humilis</i> , <i>B. hypnorum</i>)
Danilo Bevk	Sovodenj (<i>B. pascuorum</i> , <i>B. pratorum</i> , <i>B. hypnorum</i>)
Andrej Gogala	hrib Trstelj, Kras (<i>B. vestalis</i>), Krvavec (<i>B. monticola</i>), Ratitovec, Razor (<i>B. mucidus</i>), Volčje/Nova vas, Bloke (<i>B. wurflenii</i>)
Janez Grad	Petelinje, (<i>B. pratorum</i> , <i>B. lucorum</i> , <i>B. terrestris</i> , <i>B. hortorum</i> , <i>B. haematurus</i> , <i>B. lapidarius</i> , <i>B. argillaceus</i> , <i>B. hypnorum</i> , <i>B. pascuorum</i> , <i>B. humilis</i>), Osredke/Dol pri Ljubljani (<i>B. sylvarum</i>)
Aljaž Jenič	Komna, kočja pod Bogatinom (<i>B. pratorum</i> , <i>B. gerstaeckeri</i>), Gameljne, Vuhred (<i>B. pascuorum</i>)
Jurij Nabergoj	Prežganje/Ljubljana (<i>B. terrestris</i> , <i>B. hypnorum</i> , <i>B. pascuorum</i> , <i>B. lapidarius</i>)
Marica Repe	Ljubljana (<i>B. lapidarius</i> , <i>B. hypnorum</i>)

katere vrste v Evropi izumirajo, mogoče pa je tudi, da so se nekatere vrste čmrljev, ki živijo v Turčiji, Iranu in sosednjih deželah že ali pa se še bodo naselile tudi na nekaterih območjih Evrope in morda tudi v Sloveniji, so za ugotavljanje stanja potrebni pogosti sprehodi in opazovanja v naravi. Tudi sonaravno gojenje čmrljev je lahko sestavni del opazovanja. Tako smo na primer v Sloveniji (Petelinje, občina Dol pri Ljubljani) leta 2007 prvič opazili čmrlja *B. haematurus*, ki je iz vzhodnega Sredozemlja prek Balkana in Madžarske prišel k nam. Vendar do zdaj še nismo našli nobenega gnezda tega čmrlja, temveč le posamezne osebkne na paši. Seveda so potrebna pogosta in večletna opazovanja posameznih območij, če želimo spoznati vse, kar tam brenči.

Da bi lahko naredili neko verodostojno analizo večletnih opazovanj, smo v komisiji UO ČZS za alternativne opráševalce začeli izdajati interno glasilo – zvezke »Dogodki iz življenja čmrljev«, v katerih člani komisije, ki to želijo, opišejo svoje vsakoletne izkušnje z opazovanjem in/ali gojenjem čmrljev. Lani smo izdali prvi zvezek, ki ga na vašo prošnjo lahko dobite v elektronski obliki na e-naslovu janez.grad@siol.com. Rezultati opazovanj so podani v *Preglednici 1* in *Preglednici 2*, na *Sliki 1* pa je prikazan samček (verjetno vrste) *B. soroeensis*, najden samo na travniku ob gostišču Pri Juriju v Kamniški Bistrici. Menim pa, da opazovalci niso zapisali vsega, kar so

videli. V prihodnje bomo prav gotovo to postorili natančneje.

Opombe:

Ker čmrlje *B. lu.* in *B. te.* v naravi medsebojno težko razlikujemo, sem možnost medsebojne zamenjave nakazal z znakom poševne črtice med imenoma čmrljev (črko *B.* sem izpustil). Čmrlje *B. so.* sem našel le na travniku ob gostišču Pri Juriju v Kamniški Bistrici. Bilo jih je več, najmanj pet, in so bili zelo živahni. Preostale, v Kamniški Bistrici opažene vrste, pa sem našel tudi na travniku pri plemenilni postaji ČZS. Oznaki »č« in »s« pri *B. hu.* pomenita »črni« oziroma »sivi«. ■

Viri:

- Grad, J. et al. (2010): Pomembni in ogroženi opráševalci: Čmrlji v Sloveniji. Lukovica: Čebelarstva zveza Slovenije.
- Hagen, E. von (1994): Hummeln: bestimmen, ansiedeln, vermehren, schuetzen. Augsburg: Naturbuch Verlag. <http://www.zoologie.umh.ac.be/hymenoptera/page.asp?ID=169>
- Jenič, A. (2003): Biogeografska analiza čmrljev (rod *Bombus*) v Sloveniji (*Hymenoptera: Apidae*). Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Ljubljana.
- Prys-Jones, O. E., Corbet, S. A. (1987): Bumblebees. Naturalists' Handbooks 6, Cambridge University Press, Cambridge, New York, New Rochelle, Melbourne, Sydney.

Predavanje o čmrljih v Triglavskem narodnem parku

V okviru srečanja komisije za alternativne opráševalce pri UO ČZS bo v četrtek, 9. junija 2011, ob 17. uri, na Čebelarskem centru Slovenije na Brdu pri Lukovici predavanje z naslovom *Triglavski narodni park – do čmrljev prijazno okolje*. Predavanje

o življenjskih razmerah v gorah in prilagoditvi organizmov nanje ter o flori v TNP, predvsem o vrstah, ki so pomembne tudi za čmrlje, bo pripravila ga. *Maja Fajdiga Komar* iz Info središča TNP Triglavska roža na Bledu. Vabljeni!

DELO ČEBELARJA PO MESECIH

Čebelarjeva opravila v juniju

Miha Štular – Cerklje na Gorenjskem

Junij je mesec čebelarjeve žetve. Drži pa, da je dobra setev pogoj za dobro žetev. Kolikor sredstev in svojega časa namenimo svojim čebelam, toliko si od njih lahko tudi obetamo. Čebelarstva sezona je kratka, vsako leto je za kakšen dan krajša, med tem nam nekajkrat zagodejo vremenske nevšečnosti in že je pri koncu. Takrat se pokažejo vse naše napake, ki smo

jih čez leto naredili pri čebelah. Gibalo našega napredka naj bo, da se iz svojih napak nekaj naučimo.

Točenje medu

Star čebelarsti pregovor pravi, da se med rodi na medu. Le pravilno oskrbovane čebelje družine z zadostnimi zalogami hrane v panju so namreč spo-

sobne dobro izrabiti čebelje paše in čebelarja razveseliti s polnimi medenimi sati. Mesec junij je po navadi mesec najintenzivnejših čebeljih paš in točenja medu. Čas, ko povabimo delavce na svojo žetev, saj je točenje medu skupinsko opravilo, pri katerem navadno sodelujejo vsi člani čebelarjeve družine. Za čebelarja, ki čebelari s srcem, je točenje medu – ne glede na število panjev – praznik in ne zgolj rutinsko opravilo v procesu pridelave medu. Med je živilo, zato moramo že pred točenjem, med njim ter med poznejšim skladiščenjem medu upoštevati določena pravila. Pred odločitvijo za točenje moramo najprej ugotoviti zrelost medu. Prezgodaj točen oziroma nezrel med s preveliko vsebnostjo vode se hitro začne kisati, tak pa ni primerno živilo. Po *Pravilniku o medu* lahko med vsebuje največ 20 % vode. Čebelar zrelost medu najhitreje ugotovi s stopnjo pokritosti medu v satju z voščeniimi pokrovci. Optimalen čas za točenje je, ko sta pokriti vsaj dve tretjini medenega sata. Dodatno lahko zrelost preverimo še z iztekanjem medu iz celic. Medeni sat obrnemo navzdol, udarimo z roko po satniku, in če pri tem ne izteče niti ena kapljica, je med zrel in primeren za točenje. Najzanesljivejši pripomoček za določanje vsebnosti vode je seveda refraktometer, vendar tega nima vsak čebelar. Po navadi je med dva do tri dni po koncu paše že toliko zrel, da je primeren za točenje. Pazljivi moramo biti tudi pri odvzemu medenega satja. Pretirana uporaba dima za odganjanje čebel s satja ni priporočljiva, saj se med hitro navzame tujih vonjav. Prostor za točenje mora biti popolnoma čist, suh, svetel, brez vonjav, pralen, v prostoru mora biti tekoča voda. Standarde za prostore, v katerih pridelujemo ali predelujemo med, na podlagi veljavne zakonodaje povzemajo Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu na načelih sistema HACCP. Naslednji pogoj je osebna higiena. Medu seveda ne točimo v delovnem kombinezonu, v katerem hodimo v hlev ali v katerem popravljamo avto, kajti za točenje medu moramo uporabljati čista oblačila. Tudi oprema za točenje mora biti čista in primerna za to delo. Za točenje in skladiščenje medu uporabljamo posode iz nerjaveče pločevine ali plastike, primerne za živila. V praksi med pogosto točimo na terenu, kjer so možnosti sicer omejene, kljub temu pa moramo upoštevati omenjene *Smernice* oz. se zavedati, da je tako za nas same kot tudi za naše kupce pomembna kakovost čebeljih pridelkov. Še tako kakovosten med, ki ga pridelajo čebele, lahko med točenjem in skladiščenjem uničimo, če pri delu nismo natančni in odgovorni do samih sebe in svojih kupcev. Voščene pokrovce odkrivamo s čebelarskimi vilicami, električnim ali navadnim nožem ali s čim drugim. Satje, namenjeno pridobivanju medu, mora biti čim mlajše, čim manjkrat zaleženo, najbolje de-

Polni medeni sati so čebelarju v veselje in ponos.

viško. Res pa je, da je deviško satje krhko in se pri točenju pogosto lomi. Točimo ga z menjavanjem počasnega in hitrega vrtenja točila, predvsem pa sate večkrat obrnemo. Pri točenju medu je priporočljivo uporabljati cedila, pri čemer se med očisti večjih nečistoč. Moramo pa med pozneje posneti, da ga očistimo še preostalih primesi in nečistoč. Skladiščimo ga v dobro zaprtih posodah, ki so dovolj polne, da preprečimo vdor zraka vanje in vezavo vlage iz okolja, ter jih postavimo v suh in hladen prostor, ki je namenjen zgolj skladiščenju živil. Relativna zračna vlaga v prostoru, v katerem shranjujemo med, naj ne bi bila višja od 60 %.

Junij

Junij je mesec intenzivnega dela s čebelami. V tem mesecu so najpogostejša čebelarjeva opravila narejanje rezervnih družin, vzreja matic, biološko zatiranje varoj z gradilnim satnikom in izraba čebeljih paš na lipi, kostanju, smreki, morda pa tudi že na jelki. Posledica vsake napake ali kakršnega koli odlašanja dela pri čebelah je manjša količina čebeljih pridelkov. Sam vsako leto čebele prepeljem na gozdno pašo na gorskem javorju, smreki, jelki in kostanju. Za izrabo gozdne paše, predvsem jelke, ki po navadi medu v vročih poletnih mesecih, ko v gozdovih primanjkuje vode in zadostnih količin cvetnega prahu za razvoj čebeljih družin, moramo stojišče redno oskrbovati z vodo. Pred tem je dobro, če so čebele na kostanjevi paši, na kateri si pridobijo velike zaloge cvetnega prahu. Čebele na gozdno pašo pogosto prepeljemo v večje strnjene gozdove, ki so življenjski prostor rjavega medveda. Najučinkovitejša zaščita pred medvedom je električni pastir, saj je ta zanj predvsem psihična ovira. Ko se namreč dotakne žice električnega pastirja – po navadi z nosom, ki je njegov najobčutljivejši organ – se zlepa ne vrne več v bližino čebel. Manj učinkovite pa so najrazličnejše mehanske ovire. Pred leti sva z bratom odpeljala

čebele na hojevo pašo v notranjske gozdove. Hoja je tisto leto izdatno medila, zato sem se brez pomislekov odločil za prevoz. Čebele sva v gozdu razložila v skladovalnico ter jih zaščitila z gradbenimi cevmi in s trakovi, ki jih uporabljajo za prevoz tovora na tovornjakih. Pred panje sva položila dva ploha, v katera sva zabila žeblice, tako da so bile njihove konice obrnjene navzgor. Po mojem mnenju je bilo torej nemogoče, da bi medved lahko poškodoval panje in čebele. Hladno prho sem doživel že ob prvem obisku: nekaj panjev je popolnoma uničenih ležalo globlje v gozdu, satje je bilo razmetano v krogu stotih metrov, na nekaterih panjih so bila uničena pročelja, čebele pa so bile zelo agresivne. Medved je dodobra izrabil mojo naivnost in mi dal vedeti, kdo je gospodar mogočnih notranjskih gozdov. Poražen sem

čebele odpeljal domov, šola je bila draga, medvedu pa tja nikoli več nisem pripeljal medene večerje.

Nasvet meseca

Junija narejamo rezervne družine, zatirajmo varoje z izrezovanjem trotovine, vzrejajmo matice za svoje potrebe in prepeljimo čebele na gozdne paše. Pri tem upoštevajmo navodila *Opazovalno-napovedovalne službe medenja pri ČZS*. Pogoj za uspešno čebelarjenje je mlada matica, dokazano najboljša pa je enoletna matica. Glede na to matice menjajmo vsako leto, najbolje med kostanjevo pašo ali po njej. Drugi pogoj je mlado satje, zato ga vsako leto zamenjajmo čim več. Ko bomo usvojili omenjena temeljna pogoja, bo naše čebelarjenje uspešno in nam bo v veselje. ■

VETERINARSKI NASVETI

Veterinarski nasveti za junij

Lidija Matavž*

Ta mesec so čebelje družine na vrhuncu svojega razvoja in hodijo na pašo. Čebelar pri tem ne sme pozabiti na nekatere, sicer povsem vsakdanje stvari:

- pred prevozom si mora priskrbeti potrdilo za premik čebel;
- preveriti mora pašni okoliš, na katerega namerava pripeljati svoje čebele, saj obstaja možnost, da je območje zaradi hude gnilobe čebelje zalege zaprto;
- roje naj da za 72 ur hladen prostor, potem pa naj jih prestavi v razkužen panj s satnicami;
- pitalnik naj napolni s sladkorno raztopino, dan ali dva pozneje, še preden pokrijejo zalego, naj varoje zatira s pokapanjem raztopine oksalne kisline;
- narejence naj prav tako pokapa z raztopino oksalne kisline, in sicer šele potem, ko se izleže vsa stara zalega, zalega mlade matice pa še ni pokrita;
- ob pregledu izrezane trotovine (odpremo najmanj 50 celic) naj si ustvari sliko števila varoj v čebelji družini;
- s testnimi vložki naj preverja naravni odpad varoj;
- ob povečanem številu varoj se povežite z veterinarjem VF NVI na svojem območju;
- v obdobju medenja naj v čebelje družine ne vnaša sredstev za zatiranje varoj ali drugih dovoljenih sredstev;
- pozornost naj nameni čebelji družini, ki se ne razvija normalno, in poišče vzrok slabega razvoja.

Tak razvoj je lahko posledica presledkaste zalege, nagrizenih pokrovcev ali pa temno rjava vlecljiva vsebina v celicah. V tem primeru lahko posumi v hudo gnilobo čebelje zalege, o tem pa mora nujno obvestiti veterinarja VF NVI na svojem območju.

Ob morebitnem sumu zastrupitve čebeljih družin in ob morebitnem sušnem obdobju mora čebelar svoje čebelje družine nemudoma oskrbeti z dodatnim virom neoporečne pitne vode, ki mora biti neposredno pred čebelnjakom ali v okolici prevozne enote, če so čebelje družine na paši in preveriti zalogo hrane.

Če gre za povečano odmrtnost čebel in je ogrožen obstoj družine, naj čebelar premične čebelnjake, če je to mogoče, takoj odpelje na drugo stojišče. V vsakem primeru (tako pri stacionarnih kot pri premičnih čebelnjakih) pa naj čebelar poskrbi za dodajanje sladkorne raztopine v pitalnike.

Če se čebelar odloči za dodajanje sladkorne raztopine med pašo, je treba upoštevati, da bo med, iztočen iz takega satja, vseboval sladkorno raztopino, to pa ni v skladu z dobro čebelarsko prakso in tudi ne s Pravilnikom o medu (Ur. l. RS, št. 31/04). Pri nadzoru takega medu na trgu je velika verjetnost, da bo ugotovljena potvorba medu.

Čebelar prijavi sum zastrupitve na Center za obveščanje (tel. št. 112), ta pa potem obvesti pristojno enoto NVI, pristojno kmetijsko inšpekcijo in lokalno policijsko postajo. ■

* mag., dr. vet. med., VF NVI enota Murska Sobota

Obvestilo glede izdaje zdravil za leto 2011

Čebelarje obveščamo, da zaradi nenadne spremembe Operativnega programa zatiranja varoze za leto 2011 še ni znano, kdaj bodo območne enote VF NVI prejele zdravilo, zato še ni mogoče objaviti datuma izdaje zdravil za leto 2011.

Urniki bodo objavljeni takoj, ko bo to mogoče, na spletnih straneh Veterinarske fakultete (<http://www.vf.uni-lj.si/vf>), Čebelarske zveze Sloveni-

je (<http://www.czs.si>) in Veterinarske uprave Republike Slovenije (<http://www.vurs.gov.si>) ter na upravnih enotah na krajevno običajen način. Informacije o urnikih izdaje zdravil bodo posredovane tudi predstavnikom čebelarških društev.

Nacionalni veterinarski inštitut,
Veterinarska fakulteta UL

ČEBELJE PAŠE

Tradicionalna akcija ob dnevu Zemlje

Tudi letos je v okviru dneva Zemlje v centru ČZS na Brdu pri Lukovici potekala tradicionalna čebelarška delovna akcija pod geslom »Posadi rožo za čebelo«. Zbralo se je veliko število pridnih čebelarjev, ki so jim pomagali tudi dijaki Biotehniškega centra Naklo z njihovo učiteljico Natašo Šink na čelu. Že zgodaj zjutraj smo vsi pridno poprijeli za delo in najprej na vseh gredah očistili plevel in odmrle rastline, potem pa zasadili nove sveže rastline. Prav tako smo očistili tudi okolico doma, pokosili travo in posekali odvečno grmovje. Rezultat naše akcije je znova lepo urejena učna pot medovitih rastlin.

Učne poti so v Sloveniji že dodobra uveljavljena praksa. V večini primerov gre za gozdne poti, zeliščno-čebelarška učna pot, pa je ena izmed prvih tovrstnih poti pri nas. V želji, da združimo in pokažemo dve panogi, smo jo začeli oblikovati leta 2000. Nastajala je in še nastaja postopno, po fazah, kot smo si jih zastavili že na začetku. Oblikovati želimo vzorčni ali z drugimi besedami kolekcijski nasad, v katerem bi združili vse rastline, ki so pomembne za čebele. Letos smo vrt občutno dopolnili s 160 novimi rastlinami. To nam je uspelo ob pomoči naših donatorjev. Novo urejanje vrta je potekalo pod strokovnim vodstvom mag. Trajčeta Nikoloskega.

Lepo urejena zeliščno-čebelarška učna pot je pomemben prispevek k ureditvi in zunanji urejenosti

Čebelarškega centra Slovenije. K temu cilju prispeva tudi tradicionalna akcija, ki jo izvajamo člani ČD Lukovica skupaj z drugimi čebelarji in ljubitelji čebel. Brez dvoma je lepo urejena učna pot tudi zgled za druga čebelarška društva v Sloveniji, ki tudi sama urejajo svoje poti, kot so to naredili v čebelarških društvih Laško, Prevalje, Vojnik, Zg. Kungota, Moravče, Semič in številnih drugih po vsej državi. Veseli nas, da bomo na enem mestu povezali tako tesno povezani panogi, kot sta čebelarstvo in zeliščarstvo. Naj medi!

Trajče Nikoloski

Čebelje matice iz čebelarstva Jakšič

Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev, vzrejenih pod nadzorom KIS-a. Matice lahko prevzamete osebno, lahko pa vam jih pošljemo tudi po pošti.

Tel.: 051/367 153 ali 040/739 844

Jože Jakšič, Kapca Glavna ulica 21, 9220 Lendava

Alojz Bukovšek – starosta slovenskih čebelarjev

Znano je, da je povprečna življenjska doba čebelarjev razmeroma dolga. Telesno in duševno dejavne jih še v pozni starosti ohranja ne samo redno uživanje medu in drugih čebeljih pridelkov, ampak tudi zdravilni vonj iz panjev ob spremljavi večno zelene melodije orkestra stotisočerih parov kril pridnih čebel.

Alojz Bukovšek starejši ali po domače Babnikov očka z Golega Brda nad Medvodami je marca letos v krogu svojih otrok, vnukov in pravnukov dopolnil 95 let. Ko sem ga nekaj dni pred rojstnim dnom obiskal, mi je ves vesel povedal, da še vedno samostojno čebelarji z desetimi čebeljimi družinami v čebelnjaku, ki ga je še kot mlad fant zgradil pred skoraj 80 leti. Ob tej priložnosti je nastal tudi pričujoči pogovor.

Kako se je začela vaša čebelarska pot?

Prve čebele sem kupil, ko mi še ni bilo niti 15 let. Tri leta pozneje sem se med ajdovo pašo na Sorškem polju seznanil z Janom Strgarjem iz Bohinja, največjim slovenskim trgovcem s čebelami, in začel na njegovo pobudo vzrejati matice. Delo mi je šlo dobro od rok, in ker so bile matice odlične kakovosti, je Strgar vse odkupil in mi jih tudi pošteno plačal. To moje delo je prekinila druga svetovna vojna, kmalu po njej pa sem se znova lotil vzreje. Leta 1955 sem se seznanil s švicarskim čebelarjem Distelom in ob njegovi pomoči izvozil svoje prve matice v Švico. Tamkajšnji čebelarji so kmalu spoznali, da so moje čebele čiste sivke, ki so izjemno mirne in delavne. Glas o njih je šel tudi v Avstrijo in Nemčijo in kmalu se je na Golem Brdu pojavil sam prof. dr. F. Ruttner, eden izmed vodilnih nemških in evropskih strokovnjakov s področja vzreje matic. Takrat mi je pri delu s čebelami že pridno pomagal sin Lojze. Prof. Ruttner je opazil, kako fant spretno presaja drobce, s prostim očesom komaj vidne ličinke v matične lončke. Povabil ga je, naj pride za pet tednov na prakso v dva nemška čebelarska inštituta, v katerih naj bi se seznanil z najnovejšimi metodami vzreje in odbire čebel. Lojze je povabilo seveda z veseljem sprejel. Delo na obeh inštitutih mu je razširilo obzorja čebelarskega znanja, spoznal je številne pomembne nemške čebelarje, to pa nam je pozneje dodatno pomagalo pri prodaji naših matic na to veliko tržišče.

Čebelji rod, ki ga gojite na Golem Brdu, je v svetu že kar prepoznaven, kajne?

Res je. Če pogledamo po katalogih avstrijskih, nemških in švicarskih vzrejnih postaj za kranjsko čebelo, bomo opazili, da propagirajo predvsem štiri najbolj znane rodove sive kranjske čebelje rase: Sklenar, Troisek, Peschetz in Bukovšek. Leta 1967

so v Nemčiji testirali matice iz različnih dežel Srednje Evrope in Balkana in tudi iz omenjenih štirih rodov, pri tem pa so prvo mesto zasedle prav naše matice. Podoben test so naredili tudi v Avstriji, kjer so se naše čebele uvrstile na drugo mesto. To je bilo za nas lepo priznanje, saj je naše trdo, vestno in dolgoletno delo na področju vzreje in odbire kranjske sivke končno dobilo svojo potrditev tudi v svetu.

Še en svetovno znan strokovnjak s področja vzreje matic se je večkrat oglasil pri nas na Golem Brdu – benediktinec brat Adam Kehrlle. Po rodu sicer Nемеc, je večino življenja preživel kot menih in čebelar v samostanu Buckfast v Angliji. Čeprav je bil po rodu sicer Nемеc, je večino svojega življenja preživel kot menih in čebelar v samostanu Buckfast v Angliji. V svojem dolgotrajnem življenju je prepotoval skoraj ves svet, svoja popotovanja pa je popisal v znameniti knjigi »Na lovu za najboljšimi čebeljimi rodovi«. S svojih potovanj je prinašal domov matice najrazličnejših ras iz Sredozemlja, Severne Afrike in Bližnjega vzhoda, jih v svojem samostanskem čebelarstvu preizkušal in jih križal med seboj. Tako je sčasoma vzredil popolnoma novo raso, ki se dandanes uveljavlja zlasti pri nekaterih poklicnih čebelarjih v Zahodni in Srednji Evropi. Menda je ta buckfaška čebela manj rojiva od drugih ras, to pa nekateri rejci čebel zelo cenijo, večina drugih čebelarjev pa ostaja skeptična, saj gre za umetno vzrejeno vrsto, ki se mora še dokazati v daljšem časovnem obdobju. Sicer pa slišimo, da jo nekateri nemški in avstrijski čebelarji že opuščajo. Brat Adam je večkrat kupil matice na Golem Brdu, zato lahko upravičeno domnevamo, da je v njegovi rasi tudi nekaj genov naših čebel.

Kakšne izkušnje imate z varojami?

V obdobju med aprilom in julijem v svojih družinah redno izrezujem trotovski gradilni sat in na ta način uničujem varoje v pokriti zalegi. Z rednim izrezovanjem trotovskega satja lahko v poletni sezoni zmanjšamo njihovo število tudi za polovico. Sin Lojze se zaradi preobilice drugega dela na kmetiji ne

ukvarja z izrezovanjem trotovine. Ko sva neke pozne jeseni vse čebele zdravila z oksalno kislino, sva opazila, da je pri mojih čebelah padlo na podnico za polovico manj varoj kot pri njegovih. In to kljub temu, da so bile moje čebelje družine v sredini čebelnjaka, torej obdane z Lojzetovimi! To je bil hkrati tudi dokaz, da se varoje vendarle ne širijo iz panja v panj s tolikšno hitrostjo, kot to domnevajo nekateri.

Pri Bukovškovih zdaj čebelarji že tretja generacija, ki jo sestavljajo trije vnuki: Miha, Janko in Štefan. Prav najmlajši Štefan kaže, da bo najbolj strasten čebelar. Ali ni to spoznanje najlepše darilo za našega jubilarja? In jamstvo, da šumenje čebel v velikem, starem čebelnjaku na Golem Brdu še dolgo ne bo zamrlo.

Franc Šivic

V škatlico ujeta medena sladkost

Čebelarju Velju Petkoviču s Turistične kmetije Breg pri Golem Brdu je znova uspelo ujeti medeno sladkost. Poročali smo že, da so njegove čebele zgradile satje v steklenemu kozarcu in ga napolnile z medom, tokrat pa je v panj vstavil satnik s 24 majhnimi plastičnimi škatlicami. Vsako škatlico je na tanko namazal z voskom, da je privabil čebele, potem pa jih je v začetku junija, ko cveti kostanj, prepustil marljivim delavkam. Čez mesec dni je bilo čebelarjevo presenečenje popolno: čebele so v škatlicah zgradile satje in ga napolnile s kostanjevim medom! Zdaj njihove umetnine v lični embalaži ponuja Turistična

kmetija Breg v svoji dodatni ponudbi. Škoda le, pove Veljo, ki čebelarji že več kot dvajset let, da je bila lani paša slaba, ker je nagajalo vreme, sicer bi bile škatlice bolj polne. Kljub temu pa je vendarle zadovoljen, ker mu je znova uspelo nekaj izjemnega.

Iva Sivec

Foto: Mirela Peresin

Poziv k pridobitvi NPK čebelar v jeseni 2011

Biotehniška šola Maribor načrtuje, da bo jeseni izvedla postopek preverjanja in potrjevanja nacionalne poklicne kvalifikacije čebelar/čebelarka (NPK). Prvi informativno-svetovalni sestanek za kandidate, ki se bodo prijavili za postopek preverjanja in potrjevanja NPK, bo septembra 2011. Tedaj bodo kandidati prejeli podrobne informacije o celotnem postopku sistema NPK in portfolije (mape) za shranjevanje dokazil o poklicni usposobljenosti.

Dokumentacijo za mapo lahko začnete pripravljati že zdaj. Celoten postopek preverjanja in potrjevanja NPK bo organiziran, če se bo prijavilo naj-

manj 20 kandidatov. Cena svetovanja za pripravo in preverjanje bo predvidoma 150 EUR. Če čebelar ne potrebuje svetovanja v zvezi s pripravo mape (portfolija) je cena preverjanja usposobljenosti pred komisijo zgolj 100 EUR. Če doslej še niste vključeni v postopek pridobivanja NPK, lahko to storite s posebnim obrazcem, ki ga najdete na naši spletni strani www.czdm.si. Obrazec pošljite na naslov: Čebelar-ska zveza društev Maribor, Streliška c. 150, 2000 Maribor; tel.: 031/261 884. Podrobnejše informacije dobite pri Kristini Šket, vodji izrednega izobraževanja na BTŠ. *Jožef Bauman, predsednik ČZDM*

Vabilo na III. kirariado

ČD Sv. Trojica - Lenart v sodelovanju s ČZD Maribor in Čebelarstvom Zarnec prireja III. kirariado – srečanje čebelarjev, ki čebelarijo ali želijo spoznati čebelarjenje s Kirarjevim panjskim sistemom. Srečanje, že tretje po vrsti (leta 1998 in 2000), organiziramo zaradi vse večjega zanimanja za tehnologijo čebelarjenja s Kirarjevim panjem. Pri Čebelarstvu Zarnec že več kot 60 let čebelarijo s to tehnologijo. Zdaj se v čebelarjenje vključuje že tretja generacija, gonilna sila pa je še vedno oče Franc Zarnec, ki svoje izkušnje rad posreduje vsem, ki ga poprosijo za nasvet.

Srečanje pri čebelarstvu Zarnec, Jurovska cesta 28, 2230 Lenart, bo v soboto, **11. junija 2011, ob 10. uri**. Obiskovalce bodo sprejeli predstavniki ČD Sv. Trojica - Lenart in ČZD Maribor, sledili bodo predstavitev panjskega sistema, načina čebelarjenja v celotnem letu, predstavitev izkušenj pri čebelarjenju s tem panjskim sistemom ter okrogla miza o Kirarjevem panjskem sistemu pod vodstvom g. Janeza Brvarja in g. Ivana Flaca. Srečanje bomo sklenili z druženjem čebelarjev. Prijave na srečanje sprejema g. Zarnec, tel.: 040/398 884.

ČZD Maribor

Čebelarški dan v Državnem zboru RS

V posloplju slovenskega parlamenta sta ČZS in JSSČ v sodelovanju z Državnim zborom Republike Slovenije organizirala Čebelarški dan. Čebelarški dan je potekal v okviru Dneva Zemlje, ki ga znamujemo 22. aprila. To je dan, na katerega po vsej Sloveniji potekajo različne akcije, katerih osrednje sporočilo je spoštovanje narave in živih bitij ter ozaveščanje ljudi o tem, da si je treba prizadevati za ohranjanje naravnega, čistega okolja, tako za ljudi kot tudi za živali.

Foto: MB

Čebelarška himna v hramu demokracije

Tega se dobro zavedamo tudi slovenski čebelarji, saj smo ljudje z ljubeznijo do čebel in občutkom za ohranjanje narave **Razmere za čebelarjenje so se v zadnjih letih občutno poslabšale. Eden izmed pglavitnih vzrokov za propadanje čebeljih družin je prav uničevanje našega naravnega okolja, zato moramo zaščititi in ohraniti našo kranjsko sivko.** Čebele imajo izjemno pomembno vlogo za življenje in preživetje na tem planetu, saj je kar 75 % pridelane hrane odvisne od opravevanja čebel. Poleg tega te žuželke skrbijo za biotsko raznovrstnost v naši državi, dajejo pa nam tudi čebelje pridelke ...

Ob Čebelarškem dnevu smo poslankam in poslancem ter tudi širši javnosti prenesli sporočila o tem, kaj lahko stori vsak posameznik za preživetje čebel in kaj lahko za to stori država. Javnost smo pozvali k sajenju avtohtonih medovitih rastlin, saj lahko le z zavedanjem, da je nekaj treba storiti, in z dejavnim zavzemanjem posameznikov in družbene skupnosti ohranimo marsikatero čebelo.

Ob tej priložnosti smo vsem poslankam, poslancem, zaposlenim v Državnem zboru in obiskovalcem razdelili zgibanko »Brez čebel ni življenja« s semenom medovite in tudi okrasne sončnice. Na uradnem sprejemu sta predsednik DZ dr. Pavel Gantar in predsednik ČZS g. Boštjan Noč simbolično zasadila seme sončnice. Simbolična gesta naj bi v vsakem vzbudila zavest, da tudi sam lahko prispeva k ohranitvi čebel.

Foto: MB

Predsednik DZ dr. Pavel Gantar in predsednik ČZS g. Boštjan Noč sta simbolično zasadila seme sončnice.

Kot je dejal g. Noč, bi se med in mleko cedila tudi v Sloveniji, če bi se poslanci bolj zgledovali po čebelji družini, dr. Gantar pa je pripomnil, da bo okolica slovenskega parlamenta v prihodnje zasajena z medovitimi rastlinami, po tem pa naj bi se zgledovale tudi druge institucije in občine, tako da bodo na svoje javne površine v prihodnje sadile samo avtohtone medovite rastline.

Čebelarški dan v DZ so s prikazom risanja na panjske končnice, izdelave lecta in dražgoških kruhkov popestrile tudi ga. Koželjeva, ga. Šolarjeva in ga. Šmidova. Obiskovalci so si lahko ogledali opazovalni panj s čebelami, poleg tega pa so lahko pokušali različne vrste medu, medene pijače in medenjake.

Ob tej priložnosti je bila v DZ na ogled tudi bogata čebelarška razstava, katere rdeča nit je bila ohranitev čebel. V okviru razstave sta bili prikazani čebelarška zgodovina in tradicija v Sloveniji, predstavljena je bila Čebelarška zveza Slovenije, pa tudi naša avtohtona čebela – kranjska sivka in njena nenadomestljiva naloga v naravi. Del razstave je bil namenjen tudi čebeljim pridelkom in izdelkom iz čebeljih pridelkov, vse skupaj pa so obogatile večkrat nagrajene fotografije g. Franca Šivica iz življenja čebel.

Nataša Lilek,
svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Vzreja matic BUKOVŠEK – Vzrejališče z najdaljšo tradicijo v Sloveniji – od leta 1934

Ponujamo vam označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Matice lahko dobite od konca maja do pozne jeseni po pošti ali osebno na naslovu: Golo Brdo 19, 1215 Medvode, tel.: 01/361 24 28

O medovitih rastlinah

Na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti v Celju so aprila letos v organizaciji ČZS, JSSČ pripravili okroglo mizo o pomembnosti sajenja rastlin.

V kontekstu težav, ki vplivajo na propadanje je bila poudarjena nujnost sajenja medovitih rastlin, saj bomo le tako zagotovili dodatne pašne vire. Svoje poglede na kmetijsko politiko v povezavi s čebelarstvom je predstavil predsednik odbora za kmetijstvo DZ RS g. Franc Bogovič. Kot je povedal, je v zadnjih letih veliko več pozornosti namenjene sonaravnemu kmetovanju, zmanjšanju uporabe FFS in gensko spremenjenim rastlinam. Sklepi odbora za kmetijstvo vključujejo podporo sajenju medovitih rastlin, razglasitev kranjske čebele za ogroženo čebeljo vrsto itd. Dr. Marija Markeš iz Direktorata za kmetijstvo je predstavila dejavnosti direktorata v povezavi z uvrstitvijo medovitih rastlin v KOP. Direktorat podpira predlog, ki sta jim ga glede poletne ozelenitve kmetijskih površin posredovala ČZS in KGZ MS. Za uvrstitev v program razvoja podeželja bo potrebna še odobritev Evropske komisije. Predstavniki Zavoda za gozdove RS g. Živan Veselič je predstavil dejavnosti, ki jih država izvaja za pogozdovanje površin. V Sloveniji je sicer nekaj manj kot 60 % gozdnih površin. Po rastlinski zastopanosti je v njih največ smreke, jelke, rdečega bora, macesna, hrastov, javorjev, kostanja, lipe, akacije in češnje. 95 % gozdov se obnavlja naravno, kljub temu pa je vsako leto določen delež namenjen za pogozdovanje tistega, kar se v naravi ne obnavlja samodejno. Navedel je usmeritve ureditve čebelarjenja v gozdovih s pašnimi redi ter ob tem poudaril izpopolnitev sistema obveščanja in povečanje deleža medovitih rastlin v gozdu. Dr. Stanislav Kapun iz KGZS je predstavil pobudo za sajenje strniščnih dosevkov, s katerimi bi čebelam omogočili pozno-poletno pelodno in nektarno pašo. Gre za razširitev izbire vrst, ki jih že uporabljajo za poletno ozelenitev. Za ta namen so najprimernejše križnice, ki dajejo zelo velik pridelek na hektar, hkrati pa njivske površine zavarujejo pred vremenskimi vplivi. Poleg tega so tudi medovite in kot take vir medicinske in cvetnega prahu za čebele. Dr. Janko Božič je predstavil biodiverzitetu v povezavi s čebelami ter opozoril na problem tujerodnih rastlin, kot sta zlata rozga in nedotika, ki zasedajo in izpodrivajo avtohtone rastline, ter na pogosto košnjo, ki prav tako zmanjšuje pašne vire

Foto: Tomaž Samec

za čebele. Mag. Trajče Nikoloski je v svojem prispevku navedel medovite, okrasne, začimbne, zdravilne in dišavne rastline ter opozoril, katere izmed njih lahko vsak zasadi in goji na domačem vrtu. Franc Šivic je predstavil avtohtone drevesne vrste ter njihovo sajenje in ohranjanje. Janez Gačnik govoril o pomembnosti čebel za pridelavo hrane, saj je od oprave žuželk odvisnih kar 84 % kmetijskih kultur v Evropi.

Na koncu se je predsednik ČZS Boštjan Noč zavzel, da si moramo vsi skupaj prizadevati za sajenje avtohtonih medovitih rastlin. Še enkrat je pozval Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pa tudi vse občine, naj na javnih površinah sadijo samo avtohtone medovite rastline. Pristojne strokovne institucije je opozoril, naj se zavedajo, da je čebelja paša javno dobro, zato je treba čebelarjem omogočiti izrabo čebeljih paš na vseh območjih, ne glede na lastništvo zemlje. Na območjih, na katerih ni stojišč, je treba ta vzpostaviti, saj je škoda, da naravne danosti niso izkoriščene.

MKGP je pozval, naj v programe KOP končno uvrsti ajdo in facelijo ter kmetom za setev teh rastlin omogoči pridobitev finančne spodbude. Po njegovem mnenju je zelo pomembna akcija ČZS »Posadi rožo za čebelo«, saj je cilj te akcije, da na domače vrtove sadimo medovite rastline ter s tem čebelam zagotovimo čim več naravne hrane, to pa bo olajšalo njihovo preživetje.

*Nataša Lilek,
svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane*

**Refraktometri za merjenje vlage v medu
po ceni 62,60€/kos z DDV.**

Naročila na info@ekokult.com ali na **041 341 943**.
Dostava tudi po povzetju.

ekokult
d.o.o.

V programu zatiranja varoze za leto 2011 ne bo kumafosa

Zaradi zagotavljanja varnih čebeljih pridelkov VURS ne da soglasja za uporabo sredstva Checkmite+ v tem letu! Čebelarje obveščamo, da je bil Operativni program zatiranja varoze za leto 2011 spremenjen, tako da letos ne bomo uporabljali enakega sredstva kot lani, tj. kumafosa (Checkmite+). Katero sredstvo bo nadomestilo kumafos, bo v popravku programa določil NVI.

Zavedamo se, da bomo s spremembo programa izgubili zelo učinkovito sredstvo za zatiranje varoj (Checkmite+), vendar je bilo ugotovljeno, da to pušča ostanke v vosku, ti pa lahko prehajajo v med. Ker je dolžnost vsakega čebelarja, da ima zdrave čebelje družine in da prideluje varne čebelje pridelke, smo se zavestno odpovedali kumafosu, saj morajo čebelji pridelki slovenskega porekla pri porabnikih ohraniti zdajšnje zaupanje.

Pomisleke glede varne uporabe kumafosa tudi v tem letu je izrazil minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejan Židan. Tudi predstojnica Veterinarske uprave Republike Slovenije (VURS) dr. Vida Čadonič Špelič ne podpira prvotnega programa, saj ob vnovični uporabi kumafosa VURS ne more jamčiti, da bodo naši čebelji pridelki varna živila. Ob pra-

vilni uporabi kumafosa je možnost, da se ta znajde v medu, sicer majhna, vendar je slovenski med tako cenjen in vreden tolikšnega zaupanja, da v njem ne sme biti niti najmanjših ostankov.

ČZS podpira predlog ministra in predstojnice VURS-a, saj je naš cilj pridelovati čim bolj varne in kakovostne čebelje pridelke. Do zdaj so bili sicer ostanki kumafosa precej manjši od največje dovoljene vrednosti, ki jo predpisuje zakonodaja, vendar mora biti naš cilj pridelovati tak med in take druge čebelje pridelke, da v njih ne bo mogoče dokazati ostankov kemičnih sredstev. Pri tem pa seveda ČZS poziva ustrezne službe (NVI, VURS), naj predpišejo ustrezno sredstvo, ki bo prav tako učinkovito in ki v vosku ne bo puščalo ostankov.

Za čebelarje je sicer položaj neugoden, saj bo obvladovanje varoj veliko težavnejše, vendar moramo skrbeti za varnost čebeljih pridelkov. Ta hip je treba združiti vse sile ter ob pomoči strokovnih institucij in dobrih čebelarskih praks poskrbeti, da bomo čebelarji dobili ustrezna navodila in priporočila, kako uporabiti (predvsem tehnološko) sredstva, ki jih bo predlagal NVI.

Andreja Kandolf

Ekoslovenija.si – zaljubljeni v naravo

Dočakali smo spletno stran, na kateri je predstavljena vsa slovenska ekološka ponudba. Namenjena je vsem, ki jih zanimata ekološki in zdrav način življenja, ter vsem, ki želijo dejavno sodelovati. Na portalu lahko najdete vsebine, kot so:

- vsak teden novi **članki** o hrani, telesu in duši, starševstvu, bivanju in naravi;
- **forum**, na katerem se obiskovalci lahko razpišejo o kakršnih koli temah, žgočih dilemah ali sami postavljajo vprašanja itd.;
- **seznam vseh ponudnikov ekoloških izdelkov** in trgovin po vsej Sloveniji.

Glede na to, da je Slovencem že zdaj na voljo bogata ekološka ponudba, lahko sklepamo dvoje: ljudje so bodisi premalo ozaveščeni o razlogih v prid ekološkemu načinu življenja bodisi je ekološka ponudba predraga. Oba razloga sta dovolj verjetna, da se ju lotimo in ju skušamo odpraviti. Sicer pa je ena izmed poglobitvenih prednostnih nalog portala sodelovanje s Čebelarsko zvezo Slovenije pri projektu Ohranimo čebele. Upamo, da nam bo z vsemi akci-

jami in s skupnimi močmi uspelo zaščititi in ohraniti našo kranjsko čebelo. »V slogi je moč,« zato, čebelarji, stopimo skupaj in z dejavnim sodelovanjem na forumu k temu prispevajmo tudi sami. Spletno stran najdete na spletnem naslovu **www.ekoslovenija.si**, stik pa lahko vzpostavite tudi prek elektronskega naslova: info@ekoslovenija.si ali po telefonu, št.: 040/622 872.

Katerina Jazbec

Ponudniki sladkorja

Zaradi zaostrenih cenovnih razmer na trgu skuša ČZS pri več dobaviteljih poiskati najugodnejšo ponudbo za dobavo večjih količin krmnega pesnega in trsnega sladkorja. Na naše povpraševanje se je s spodnjo ponudbo odzval Mercator, d. d. Sladkor

lahko naročite na e-naslov: mitja.blazic@mercator.si, na eno dostavno mesto pa bo pripeljan po plačilu predračuna. Ponudba velja do preklica oziroma do spremembe cene.

Ponudnik	Kontakt	Cena z DDV	Vrsta sladkorja	Dostava
Mercator, d. d.	g. Blažič 030/998 232	922,25 EUR/t	trsní sladkor	dostava 24 ton s težkim tovornjakom
Mercator, d. d.	g. Blažič 030/998 232	954,80 EUR/t (6 palet)	trsní sladkor	dostava 6 palet
Mercator, d. d.	g. Blažič 030/998 232	981,93 EUR/t	pesni sladkor	dostava 24 ton s težkim tovornjakom
Mercator, d. d.	g. Blažič 030/998 232	1041,60 EUR/t (6 palet)	pesni sladkor	dostava 6 palet

Cepljenje je najučinkovitejša zaščita proti klopnemu meningoencefalitisu

Univerzitetni klinični center Ljubljana opozarja na nevarnost okužbe z virusom klopnega meningoencefalitisa, ki ga prenašajo okuženi klopi. Klopni meningoencefalitis je resno virusno obolenje osrednjega živčevja, ki se prenaša z vbodom okuženega kropa. Bolezen lahko pusti trajne posledice, povzročja kognitivne motnje, lahko pa povzroči celo smrt bolnika. Med posledice bolezni sodijo tudi hudi glavoboli, vrtoglavica, motnje sluha, zmanjšana sposobnost koncentracije, depresija in motnje razpoloženja ter motnje v delovanju avtonomnega živčnega sistema. Bolezen praviloma zahteva hospitalizacijo in občutno vpliva na kakovost življenja tudi po ozdravitvi. Posledice bolezni so lahko tudi nesposobnost za opravljanje dela in s tem povezana socialna stiska.

Pomembna je pravočasna zaščita, saj sodi Slovenija med endemična območja klopnega meningoencefalitisa in je po razširjenosti okužbe, ki je bila leta 2009 14,9/100.000 prebivalcev, pravzaprav v samem evropskem vrhu, zato je verjetnost okužbe pri nas razmeroma velika. Okuženi klopi so po skoraj vsej Sloveniji, še posebej ogrožena pa so območja Gorenjske, Koroške in osrednje Sloveni-

je. **Tveganju so izpostavljeni ljudje vseh starostnih skupin, še posebej tisti, ki se veliko gibljejo v naravi oziroma svoj poklic opravljajo na prostem.** Največ primerov klopnega meningoencefalitisa je od maja do oktobra, torej v toplejšem letnem obdobju, ko se poveča aktivnost klopov. Takrat je še posebej pomembno, da se pred odhodom v naravo zaščitimo s primernimi oblačili, repelenti oziroma s pravočasnim cepljenjem. Seveda je pomembno, da se po vrnitvi domov temeljito pregledamo in kropa, če ga odkrijemo, čim prej odstranimo. Najučinkovitejša zaščita pred klopnim meningoencefalitisom pa je cepljenje. Priporočljivo je, da je **cepljenje s prvima dvema odmerkoma izvedeno s presledkom meseca dni** v hladnejšem obdobju leta. **Tretji odmerek naj sledi čez 9–12 mesecev**, nato pa so potrebni **poživitveni odmerki, prvi čez tri leta, pozneje pa na 5 let.** Če se cepimo v poletnih mesecih, je priporočljivo uporabiti hitro shemo cepljenja, da čim prej dosežemo zaščitno raven protiteles. **Cepljenje poteka v vseh območnih zavodih za zdravstveno varstvo in tudi pri izbranih osebnih zdravnikih.** *Univerzitetni klinični center Ljubljana*

**ČEBELARSTVO
IN VZREJA MATIC
JOŽE ANDREJČ**

Murski Petrovci 1a,
9251 Tišina

Tel.: 041/351 985

Sprejemam naročila za matice kranjske sivke, vzrejene pod nadzorom KIS-a. Matice lahko prevzamete osebno, lahko pa vam jih pošljem tudi po pošti.

Poziv k zbiranju vzorcev

Obveščamo vas, da bo podobno kot zadnjih nekaj let tudi letos potekala interna kontrola medu, tako da boste čebelarji lahko oddali svoj med v analizo. Izvajalec, ki bo opravljal analize, za zdaj še ni znan, saj bo izbran na javnem razpisu, ki ga je pripravilo MKGP. Letos lahko v skladu z operativnim programom interne kontrole medu in ocenjevanja medu v letu 2011, ki je objavljen na spletni strani MKGP čebelarji izbirajo med petimi paketi:

Paket 1: paket: kakovostni parametri po Pravilniku o medu (vsebnost vode, električna prevodnost, vsebnost HMF, diastazna aktivnost, vsebnost prostih kislin, vsebnost netopnih snovi, vsebnost sladkorja);

Paket 2: označevanje medu po botaničnem poreklu po Pravilniku o medu (določitev medu po botaničnem izvoru: pelodna analiza, senzorična analiza, vsebnost vode, električna prevodnost);

Paket 3: ostanki kemičnih sredstev za zatiranje varoje – akaricidov v medu: določanje kumafosa in razpadnih produktov amitraza;

Paket 4: posamezni parametri, za primer ko želijo čebelarji preveriti samo npr. ustreznost skladiščenja (vsebnost HMF, DN), vsebnost vode, pelodno sliko;

Paket 5: senzorično ocena za posamezno vrsto medu, vsebnost vode in električna prevodnost.

Prosimo vas, da vzorce za analizo čim prej pošljete na ČZS, saj morajo biti vse analize opravljene do 15. avgusta 2011. Čebelarska zveza se zavezuje, da bo vse vzorce posredovala izbranemu ponudniku. Količina medu za analizo je 900 g. K vzorcu priložite obrazec, ki je objavljen na spletni strani ČZS ali pokličite go. Andrejo Kandolf po telefonu, št.: 01/729 61 33 ali 040/436 514.

Čebelarski dnevi v Škocjanu in Šmarjeških Toplicah

ČZS, JSSČ v sodelovanju s ČD Šmarjeta - Škocjan na območju občin Škocjan in Šmarješke Toplice, ob praznovanju 100-letnice obstoja društva, pripravlja čebelarske dneve. Namen prireditve je širši javnosti prikazati čebelarstvo, čebelje pridelke, uporabo čebeljih pridelkov in izdelkov ter bogato tradicijo. Tako maja in junija potekajo številne predstavitve čebelarstva po OŠ in na medenih tržnicah, pa tudi številni turistični ogledi in ustvarjalne delavnice. V okviru čebelarskih dnevov bosta potekala tudi fotografski natečaj, katerega osrednje teme so čebela, slovenski čebelnjak in medovite rastline, ter natečaj poslikave panjskih končnic za osnovnošolce.

Program prireditev v juniju:

Od 1. do 3. julija: Teden medu in medene kulinarike v Hotelu Terme Krka v Šmarjeških Toplicah. V teh dneh si bodo tako gostje hotela kot tudi širša javnost lahko ogledali čebelarsko razstavo in se prepričali o uporabnosti medu v kulinariki.

30. junija 2011, ob 20. uri: Predstavitve čebelarskega turističnega filma in **predavanje g. Franca Šivica o apiterapiji** (v prostorih Občine Škocjan).

Od 1. do 3. julija 2011: Razstava čebelarske opreme na prireditvi Knobleharjevo (v prostorih Občine Škocjan).

3. julija 2011, ob 18. uri: Sklepna prireditev z medeno tržnico, bogatim kulturnim programom in razgrnitvijo društvenega prapora ob 100-letnici delovanja ČD Šmarjeta - Škocjan (prireditveni prostor pred občinsko stavbo v Škocjanu). Poleg raznovrstnega kulturnega programa si boste lahko ogledali tudi razstavo o bogati zgodovini društva in čebelarjenja v občinah Šmarješke Toplice in Škocjan, razstavo fotografij o čebelarjenju ter razstavo panjskih končnic, ki jo bodo pripravili učenci OŠ Šmarjeta. Vljudno so vabljeni tudi praporščaki drugih ČD.

*Tanja Magdič,
svetovalka JSSČ za ekonomiko*

60. redni letni občni zbor ČZS

V soboto, 2. aprila 2011, so se delegati čebelarskih društev zbrali na 60. rednem letnem občnem zboru ČZS. Udeležilo se ga je 127 delegatov oziroma predstavnikov 59 odstotkov društev, zato je bil zbor sklepčen. Poleg njih se je letošnjega visokega srečanja udeležilo tudi veliko število čebelarjev. Občni zbor je vodilo delovno predsedstvo, ki mu je

predsedoval g. Jože Smrkolj in delo zbora usmerjal v umirjenem in pozitivnem duhu.

Na dnevnem redu so bile ustaljene točke, ki jih tako visoko srečanje predvideva, tj. poročilo o uresničitvi delovnega in finančnega načrta ČZS za leto 2010, poročilo predsednika ČZS, poročilo nadzornega odbora, potrditev revidiranega zaključnega

računa ČZS za leto 2010 ter sprejetje delovnega in finančnega načrta ČZS za leto 2011.

Slavnostni del občnega zbora je bil namenjen podelitvi najvišjih odličij Antona Janše I. stopnje za leto 2011. Letos je tej podelitvi sledila še podelitev certifikatov nacionalne poklicne kvalifikacije čebelar/čebelarica, g. doc. dr. Janko Božič pa je za svoje delo pri vodenju strokovnega odbora lanskega mednarodnega Foruma o apiterapiji in kakovosti čebeljih pridelkov prejel nagrado Petra Pavla Glavarja.

Razprava o poročilih je potekala umirjeno, delegati, ki so se priglasili k razpravi, pa so po večini pozitivno ocenili delo ČZS in uresničitev načrta. Največji del razprave je bil namenjen zdravstvenemu varstvu čebel in zatiranju varoj, torej temi, ki ji čebelarji namenjamo pozornost, saj občutno vpliva na usodo in razvoj čebelarstva.

Anton Tomec, tajnik ČZS

Delavnice terenskih svetovalcev

Delo čebelarskih svetovalcev na terenu ni samo individualno svetovanje, ampak tudi izvajanje delavnic, ki so namenjene vsem čebelarjem. Tako svetovalci za junij na svojih območjih pripravljajo de-

lavnice o spomladanskih opravilih pri čebelah in delavnice o interni kontroli medu in njeni pomembnosti. Spodaj si lahko ogledate datume in kraje posameznih delavnic.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
3. jun.	16.00	Oskrba čebel v pomladanskem času	Matej Leskovar	Vzrejno-promocijski center Slovenska Bistrica	g. Leskovar 030/604 078
3. jun.	19.00	Interna kontrola medu na terenu	Vili Grm	Kulturni dom Griže	g. Grm 031/231 854
5. jun.	9.00	Interna kontrola medu na terenu	Andrej Jernej	Šolski čebeljak na Blagovni	g. Jernej 030/604 064
10. jun.	16.00	Interna kontrola medu na terenu	Matej Leskovar	Vzrejno-promocijski center Slovenska Bistrica	g. Leskovar 030/604 078
11. jun.	16.00	Interna kontrola medu na terenu	Edvard Dolmovič	OŠ Leskovec	g. Dolmovič 041/625 840
15. jun.	18.00	Interna kontrola medu na terenu	Bernarda Svetlin	Vir, Finžgarjeva 15, Domžale	ga. Svetlin 030/604 015
17. jun.	16.00	Interna kontrola medu na terenu	Matej Leskovar	Vzrejno-promocijski center Slovenska Bistrica	g. Leskovar 030/604 078

Urniki usposabljanj

Čebelarska zveza Slovenije nadaljuje program usposabljanja čebelarjev. Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti novo**

izkaznico ČZS! Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Kontakt
4. jun.	10.00	Vzreja čebeljih matic - delavnica	Franc Panker	Dom čebelarjev Brode	g. Novak 041/590 166
9. jun.	17.00	Triglavski narodni park - čmrljev prijazno okolje	Maja Fajdiga Komar	Čebelarski center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	g. Grad 041/583 660
9. jun.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z nakladnimi panji	Milan Meglič	Gostišče Fink, Slovenske Konjice	g. Kokelj 030/604 065
10. jun.	17.00	Osnovna odbira čebeljih družin za vzrejo matic	dr. Peter Kozmus	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče	ČZD Maribor 031/ 261 884
11. jun.	10.00	Čebelarjenje v Kirarjevem panju	Stane Sajevec	Čebelarstvo Zarnec, Jurovska cesta 28, Lenart	ČZD Maribor 031/ 261 884

PRODAM

Kip sv. Ambroža v naravni velikosti, hrast, tel.: 031/241 254.

Aloe arborescens, več rastlin starih dve leti, cena 10 EUR, tel.: 05/364 63 33.

Cvetni prah, propolis, vosek, akacijev med in matični mleček, odlična kakovost, skozi celo leto, tel.: 041/965 939.

Svež cvetni prah, iz neokrnjene narave na Kozjanskem. Ne vsebuje cvetnega prahu repice, tel.: 041/215 281.

Svež cvetni prah, tel.: 041/990 360.

Čebelje družine na AŽ-satih (Dol pri Ljubljani), tel.: 040/470 897.

Čebelje družine na AŽ-satih (okolica Kopra), tel.: 070/716 879.

Čebele na 7 AŽ-satih (Šentilj), tel.: 040/235 630.

20 zdravih, močnih in veterinarsko pregledanih čebeljih družin v 9-satnih AŽ-panjih ali brez njih, tel.: 031/542 201.

5 čebeljih družin z AŽ-panji (Koroška), tel.: 040/506 082.

Več čebeljih družin na 10 satih, tel.: 041/776 089.

Več čebeljih družin na 7 AŽ-satih, skoraj vsi sati so letošnji, tel.: 041/868 121.

15 AŽ 10-satarjev, novih, tel.: 040/253 874.

AŽ 9-satne panje po 10 EUR in AŽ-prašilčke 4-satne, prazne in naseljene, tel.: 041/503 502.

Nekaj novih AŽ-panjev 10-satarjev in nekaj 7-satarjev, tel.: 031/501 801 (po 19. uri).

Novo 10 S AŽ-panje, tel.: 040/217 542.

Novo AŽ-panje 10-satarje po 100 EUR za kos (Rogaška Slatina), tel.: 041/822 366.

Novo AŽ-panje, 9-satarje, tel.: 051/888 707.

AŽ-panje, 9-satne, narejene točno po standardnih merah in specifikacijah (Krško), tel.: 051/759 001.

3 nove prašilčke, 8-satne, AŽ-mere, LR-sistem za 4 matice (Gorenjska), tel.: 041/506 403.

Panje kranjčice s podaljškom, pitalnikom in letvicami za satje, tel.: 031/737 796.

Čebeljak brunarico, 12 čebeljih družin v 10 S AŽ-panjih, dve družini na 5 satih, 4 prazne 9 S AŽ-panje, električno točilo, tel.: 031/733 683.

Montažni čebeljak na Bledu za 14 10-satnih AŽ-panjev in nekaj starejših AŽ-panjev (glej Bolha.com: oglas 1273898312), tel.: 041/825 425.

Mercedes 1317, 11/1988, ALU keson z nadgradnjo 6,20 x 2,5 x 2,7 m za prevoz čebel, garažiran, nove gume in akumulatorja, tel.: 041/557 907.

Kombi Citroen C2500, l.1988 – kleparsko in ličarsko obnovljen, motor v odličnem stanju, primeren za prevoz čebel, tel.: 02/252 15 79.

Večje število AŽ-satnikov, tel.: 041/995 953.

Točilo za med, 3-satno, izdelave Kunstelj, popolnoma novo, ugodno, tel.: 031/317 823.

Rabljeno, dobro ohranjeno, aluminijasto točilo za 4 AŽ-sate z elektromotornim pogonom, tel.: 031/321 898.

KUPIM

Čebelje roje na relaciji LJ-NM ali Trebnje-Mokronog in okolica, tel.: 030/670 886.

4-satno točilo, nerjaveče jeklo, ročni pogon, tel.: 041/944 181, 031/408 063.

Točilo za med iz nerjavečega jekla ali plastike, na ročni pogon, tel.: 051/786 897.

Nekaj nakladnih panjev LR ali 2/3 v okolici Celja, tel.: 041/976 511.

Številke Slovenskega čebelarja in drugo čebelarstvo literaturo od leta 1898 do 1970, tel.: 041/611 377.

ODDAM V NAJEM

Čebeljak v okolici Ljubljane, za 20 čebeljih družin, tel.: 040/397 314.

Sušilnice SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in topljenje kristaliziranega medu.
Sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net

RAZPISI ZA STOJIŠČA

Spletna stran ONS: www.czs.si/Napoved/napoved_medenja.php

Avtomatski odzivnik za paše – tel.: 01/729 61 20

ČD Begunje pri Cerknici sprejema pisne prijave za prevoz čebel na gozdno in hojevo pašo. Prijave, ki morajo biti v skladu s Pravilnikom o katastru čebelje paše, pošljite do 30. junija 2011 na naslov poverjenika: Milan Pohole, Notranjska cesta 28, 1380 Cerknica, tel.: 01/709 16 72, 031/429 193.

ČD Dolsko sprejema pisne prijave za dovoz čebel na kostanjevo pašo do 15. junija na naslovu: Marjan Jemec, Kamnica 2/f, 1262 Dol pri Ljubljani.

ČD Litija sprejema pisne vloge za dovoz čebel na kostanjevo pašo do 4. junija 2011 na naslovu poverjenika za pasišče: Janez Tehovnik, Kresice 5,

1281 Kresnice, tel.: 041/358 910.

Društvo ljubiteljev čebel Apis Ribnica zbira pisne prijave za dovoz čebel na hojevo pašo. Vloge pošljite na naslov: Janez Arko, Breg 66, 1310 Ribnica, tel.: 031/836 213 ali Franc Lesar, Slatnik 14, 1310 Ribnica, tel.: 041/527 372.

POPUSTI ZA ČLANE ČEBELARSKÉ ZVEZE SLOVENIJE

APIS M&D
4-odstotni popust*

Logar
4-odstotni popust*

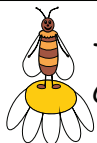
Čebelarstvo
Rihar-Kocjan
4-odstotni popust*

Čebelarstvo
LUCKA

4-odstotni popust*

IZDELOVANJE ČEBELJIN PANJEV
MIZARSTVO
KRŽE
4-odstotni popust*

Trgovina
ČEBELCA
4-odstotni popust*

TERME
SNOVIK
10-odstotni popust*

TPV
prikolice
20-odstotni popust*

medium
tisk & design
www.medium.si
10%
4-odstotni popust*

Čebelici
gostilna & soba
10-odstotni popust*

sport center
bovec
4-odstotni popust*

Posamezna podjetja članom ČZS omogočajo nakupe s popusti. ČZS išče še dodatne popuste in ugodnosti za svoje člane.

* Podrobnejše podatke o popustih najdete na spletni strani ČZS: www.czs.si ali v uredništvu revije Slovenski čebelar, tel.: 01/729 61 14.

**VZREJA MATIC
MIRKO JURINEC**
Ključarovci 74
9242 Križevci

Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Matice lahko prevzamete osebno, lahko pa Vam jih pošljemo tudi po pošti.

Tel.: 02/587 19 04 GSM: 051/370 413

Vzreja matic JOŽE HERBAJ

Nedeljica 29, 9224 TURNIŠČE

Tel.: 02/572 14 70 in GSM: 041/214 980

Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.

**MATICE LAHKO PREVZAMETE OSEBNO,
POŠILJAMO PA JIH TUDI PO POŠTI!**

VZREJA MATIC ČEBELARSTVO DREMELJ

Ivan Dremelj
Dragovšek 13, 1275 Šmartno pri Litiji
tel.: 01/899 11 31, GSM: 041/656 056

Sprejemam prednaročila za **oprašene** in **neoprašene** označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev in zrele matičnike. V drugi polovici sezone bodo matice cenejše. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti.

Vzreja čebeljih matic

HENRIK ZALETELJ

Fužina 59, 1303 Zagradec
TEL.: 01/788 60 86, GSM: 041/775 333
E-POŠTA: zaletelj.henrik@gmail.com

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke. Vzreja poteka pod nadzorom KIS.
- Naročila sprejemamo po telefonu ali po e-pošti.

KUNSTELJ

Šiviljstvo Kunstelj, Ana Kunstelj, s. p.
GSM: +386 (0)31 352 797
e-pošta: jm-kunstelj@volja.net

inž. Jože Kunstelj, s. p.
GSM: +386 (0)31 893 276
e-pošta: jmkunstelj@volja.net

Zavrtili 41
1234 Mengeš SLOVENIA
Tel./Faks: +386 (0)1 723 80 27
www.jm-kunstelj.com

**MIZARSTVO
KRŽE**
1936

Prasilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogličeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

**MIZARSTVO
KRŽE**
1936

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/faks: 01/ 755-13-17
GSM: 041 420 200
E-pošta: spelakrze@yahoo.com

Z veljavno
čebelarstvo
izkaznico praznimo
4% popust pri
nakupu v vrednosti
več kot 42 EUR.

GLUKOZNO-FRUKTOZNI SIRUP

NAJBOLJŠA KRMA ZA ČEBELE

- primeren je za krmljenje v vseh panjskih sistemih,
- sirupa prej ni treba pripravljati,
- visok delež suhih snovi,
- stabilen in dolgo obstojen.

Dobavitelj:
SONLEN, d. o. o.

Razborca 4
2382 Mislinja

GSM: 041/640 863

Tel.: 02/885 62 30

Faks: 02/885 76 87

E-pošta: sonlen@siol.net

Čebelarstvo in vzreja matic Jožica in Jožef Tratnjek

Žižki 93, 9232 Črenšovci

Pri nas dobite kakovostne in označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev. Vzreja poteka pod nadzorom Kmetijskega inštituta Slovenije. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti, tudi v tujino.

Tel.: 041/886 652 ali 02/570 18 17 (zvečer)

MATICE ČEBELARSTVA PISLAK

Največje slovensko vzrejališče matic z več kot 50-letnimi izkušnjami Vam tudi letos ponuja oprašene in neoprašene matice z vrhunskimi proizvodnimi lastnostmi. Zaradi velikega zanimanja Vas prosimo, da matice pravočasno rezervirate. Prevzeti jih je mogoče osebno, lahko pa Vam jih pošljemo tudi po pošti.

Čebelarstvo PISLAK

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

031/ 734 905 ali 02/ 796 10 51 (med 8.00 in 11.00 uro).

info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klöch, Avstrija
Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas

Ponedeljek-petek

8:00-12:00 13:00-18:00

Sobota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina

Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju

Logar trade d.o.o. iz Šenčurja

Jana posredovanje, zastopanje, Maribor

Kako nas najdete:

Imate svoj vosk pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

-Imate možnost prisostvovati predelavi vaših starih satnic oz. predelavi vašega voska!
Obvezna je predhodna telefonska najava!

-Najmanjša količina obdelave je 20kg surovega voska, oz. 50kg starih satnic.

-Garantiramo razkuževanje s paro.
Zelo ugodno razmerja kvaliteta-kakovost.

-Po želji izdelujemo vsako debelino in dimenzijo satnic.

-Obdelava voska možna skozi celo leto.

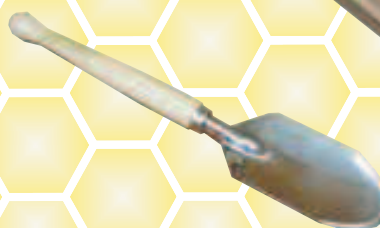
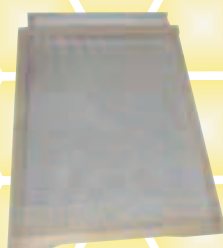
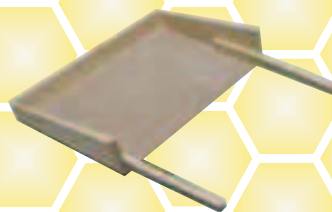
Wachs der Austria Bio Garantie kontrollierter Herkunft

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks: 01 36 41 307, GSM.: 031 351 964
e-pošta: robineli@siol.net WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

ODKUPUJEMO ČEBELJI
VOSEK

IZDELUJEMO:

- hladno valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogljičene satnike AŽ
- satnike LR
- testne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojšča
- kozice 11 in 14 satne
- lesene usipalnike
- dvosatne panjičke
- plastične odtočne pipe
- žične kasete
- smukalnike za cvetni prah
- zaščitne obleke in rokavice
- čebelarске lopatke
- vijake za prečne zapore

V naši prodajalni vam nudimo tudi vso ostalo čebelarско opremo.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO 4 % POPUST PRI GOTOVINSKEM NAKUPU V VREDNOSTI VEČ KOT 50 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.

**Delovni čas: pon. - čet.: 8-12 in 15-18,
pet.: 8-15**

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE,
PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

ALOJZ FIRBAS 1936–2011

Čebelarji ČD Rače smo z veliko bolečino v srcu sprejeli žalostno novico, da našega dragega Alojza ni več med

nami.

Še ni dolgo tega, odkar sva se nazadnje srečala. Dejal je: »Čebel zaradi bolezni ne bom opustil, le zmanjšal bom število panjev, tako da bom lahko spomladi delal naprej.« Poslovila sva se v upanju, da se spomladi dobiva pri čebelnjaku, v katerega je tako rad zahajal.

Žal se to ne bo več zgodilo.

Alojz je bil dolgoletni član našega društva, ves čas je bil član upravnega odbora, odličen strokovnjak, ki je za svoje zasluge v čebelarstvu prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Bil je zelo uspešen in razgledan čebelar, saj je na ocenjevanjih medu in drugih izdelkov iz medu prejel številna priznanja. Bil je naš dober prijatelj.

Svoje zavzemanje in ljubezen do vzreje čebel je izčrpno opisal v biltenu, ki smo ga izdali ob 70-letnici ČD Rače. Tam izvemo, da se je prvič resno srečal s čebelami že leta 1955 kot mladenič, ki še ni odslužil vojaškega roka. Tedaj je namreč z drevesa ogrebel dva roja sosedovih čebel. Po odsluženju vojaščini se zaradi pomanjkanja časa in dela v tujini s čebelami ni več ukvarjal.

Ko se je leta 1985 upokojil, je prek malih oglasov kupil rabljeno čebelarstvo opremo in prevozni čebelnjak z desetimi AŽ-panji. V dveh letih je vzgojil 10 močnih družin, ki jih je vozil na kostanje-

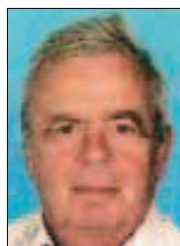
vo pašo nad Radizel. S tem so se mu uresničile skrite želje iz mladosti. Na začetku sta mu z nesebičnimi nasveti na pomoč priskočila izkušena čebelarja Ivan Marčič in Stanko Šubernik. Leta 1986 se je včlanil v ČD Rače in začel dejavno sodelovati. Ker je imel v Halozah tudi vinograd, je tam preizkusil moč skoraj neokrnjene narave. Tam je postavil čebelnjak, ki ga je izdelal sam, in vanj preselil svoje čebelje družine. Tako je v stalnem čebelnjaku v Halozah več kot desetletje ljubiteljsko čebelaril z dvajsetimi panji, nekaj rezervnih družin pa je imel doma.

ČD Rače je ustanovilo ansambel ČEBELARJI, v katerem je deloval od vsega začetka. Njihove skladbe je rado poslušalo tako staro kot mlado.

Našega dragega Alojza bomo neizmerno pogrešali, saj je bil velikokrat naš gostitelj, učitelj in odličen stanovski kolega. Z njegovo smrtjo je v naših čebelarstvih vrstah nastala velika vrzel. Ohranili ga bomo v lepem in trajnem spominu.

Franc Hergan, ČD Rače

VIKTOR GRMOVŠEK 1943–2010

Jesen se je nagibala v drugo polovico in čebele so se že stisnile v zimsko gručo, ko nas je presunila novica o nenadni smrti čebelarja Viktorja Grmovška.

Njegovo življenje se je začelo v težavnih časih druge svetovne vojne. Po končani osnovni šoli se je s svojo vnemo kmalu izšolal za svoj poklic v elektrostroki.

Po poroki so se v njegovi družini rodili trije otroci. V svojem idiličnem okolju, vrtu in sadovnjaku, je poleg hiše kmalu postavil tudi čebelnjak. Za čebele je skrbel vse dotlej, dokler mu je to dopuščalo zdravje. V naše društvo se je Viktor včlanil leta 1989 in vse do zadnjega ostal vzoren član. Ko mu je zdravje začelo vse bolj pešati, je svoje znanje o čebelah začel prenašati na svojo ženo Cvetko, kot da bi vedel, da bo kmalu odšel. Trdo delo je, žal, vplivalo tudi na njegovo zdravje. Kljub hudi bolezni nikoli ni izgubil vedrine in vedno je našel čas za prijazen pogovor, tudi s čebelarji. Imel je veliko prijateljev, ki so mu bili pripravljeni priskočiti na pomoč. Na zadnji zdravstveni poseg se je odpravil optimistično, saj je upal, da bo še naprej lahko čebelaril in pomagal svoji družini. Usoda je hotela drugače in tako se je za vedno poslovil.

Kmalu se bo prebudila pomlad in z njo čebele. Čebelarji ČD Trebnje ti obljublamo, da tvoje čebelice ne bodo samevale, saj si svojo ženo dobro poučil o čebelarjenju, pomagali pa ji bomo tudi člani čebelarstva društva. Spominjali se ga bomo kot dobrega moža, očeta in čebelarja, predvsem pa kot iskrenega prijatelja.

Čebelarji ČD Trebnje

FRANC ZEVIK 1929–2011

J a n u a r j a 2011 smo se na pokopališču v Šentjurju poslovili od dolgoletnega člana ČD Dramlje Franca Zevnika.

Ob slovesu se mu je poklonil tudi društveni čebelarstveni prapor.

ČEBELARSTVO LUZNAR – Prodaja čebeljih družin in matic

Prodajamo več čebeljih družin na AŽ-satih, od 6 do 9 satov, s panji ali brez njih. Družine so zelo močne. Prodajamo tudi več čebeljih družin na AŽ-satih, nakladni sistem (LR); družine so na 10 satih. Matice so lanske, alpskega ekotipa, iz registriranega vzrejališča Luznar z več kot 100-letno tradicijo. Prevzem družin po prvem maju, pred prevzemom je mogoč tudi ogled. Iz vzrejnega centra lahko dobite letošnje matice po 10. maju. Nadzor, pregledi, register v sodelovanju s PRO, DPO-KIS, NVI, MKGP. Sprejemam prednaročila. Prevzamete jih lahko osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti.

Janez Luznar, Begunje 170,
4275 Begunje na Gorenjskem
Tel: 030/604 023

e-pošta: janez.luznar@telemach.net

Do upokojitve je bil zaposlen pri Elektro Celje, in sicer kot vodja enote Šentjur. Poleg službe, ki jo je zelo vestno opravljal, je kot velik ljubitelj narave v svojem lepem sadovnjaku v Dramljah oskrboval tudi čebele.

Član ČD Dramlje je postal leta 1963 in v društvu je bil dejaven vse do leta 2002, ko je zaradi zdravstvenih težav prenehal čebelariti. Za svoje uspešno delo na področju čebelarstva je prejel tudi odličje Antona Janše III. stopnje Kot dobrega čebelarja in prijatelja ga bomo ohranili v trajnem spominu.

ČD Dramlje

JOŽE URŠNIK 1951–2011

Tiho teče reka našega spomina, tiho teče solza našega trpljenja, otopi srce, ostane bolečina, v srcu pa ponos, hvaležnost in čudovita moč spomina. Vse ima svoj čas in vsak dogodek svojo uro. Je čas rojstva

in je čas smrti. In ta se je zgodil v petek zjutraj, ko je obstalo srce Jožeta Uršnika. Vsem, ki smo ga poznali, je bilo, kot da bi nas obdal temen oblak in dan spremenil v noč, polno žalosti in neme bolečine.

Njegovo preizkušeno polno življenje se je začelo 3. februarja 1951, v naročju mame Micke in očeta Antona pri Uršniku v Sv. Darnijelu, sledilo pa mu je še pet bratov in sestra. Jože je kmalu stopil novim preizkušnjam naproti – najprej pri Reberniku in pozneje pri Hojniku. Od tam je odšel h Kolonijalam, kjer si je začel sam služiti svoj kruh in kjer se je začela tudi svetlejša stran njegovega življenja. Na duri njegovega srca je potrkala ljubezen do Jožice, s katero se je poročil leta 1974. Kmalu se jima je rodila prvorojenka Ema, sledila pa sta ji še Jože in Damjan. Z novo zaposlitvijo v Železarni Ravne, kjer je delal vse do lanskega julija, je v njem začela tleti želja po svojem lastnem domu. Z ženo sta bila še posebej ponosna, ko so vselili vanj (1984) in ko so otroci začeli odpirati vrata v svet samostojnega življenja. Še posebej

pa sta se veselila vnukov: Jerneje, Tjaše, Tima in Vita. Svoj prostor pri hiši je dobil tudi čebelnjak. Jože se je v marsičem zgledoval po svojih čebelah, ki so vstajale, še preden so sončni žarki obsijali jutranjo roso, ter iz dneva v dan neutrudno hitele na delo.

Dragi Jože! Zgodaj spomladi bodo prve cvetlice radovedno pokukale iz zemlje, čebele se bodo prebudile iz zimskega spanja in priletele po prvi cvetni prah in nektar. Življenje bo teklo naprej. Vas ne bo več ob čebelnjaku, ne boste več zaskrbljeno opazovali, ali so vaše prijateljice preživele, ne boste več spremljali in občutili prebujanja pomladi. Boste pa z nami, še posebej z vašimi najbližjimi, v srcih in mislih za večno.

Ob slovesu naj v imenu Krajevne skupnosti in PGD Trbonje, Rdečega križa in ČD Dravograd izrečem iskreno sožalje vsem njegovim; vam, gospod Jože, pa naj zaželim miren počitek. Pomladno sonce naj hitro ogreje vaš poslednji dom, tako da vas bodo čim pogosteje obiskovale tudi čebele.

ČD Dravograd

Vzreja matic DARKO GRM

Hude Ravne 1 – Dole pri Litiji

Tel.: (01) 897 21 45 – GSM: 041/900 606

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
- Ponujamo vam tudi matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzrejo matic.

Vzrejamo kakovostne matice kranjske sivke pod nadzorom KIS-a. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti. Pri nakupu več kot 10 matic vam priznamo 10 % popust.

Čebelarstvo
KAPUN

Vaneča 70 a, 9201 Puconci
Tel.: 031 703 603
e-pošta: stanko.kapun@gov.si